

Mankind has always sought to substitute energy for reason as if running faster will give one a better sense of direction.

—Bernard Baruch.

OPINION

Founded by Mahatma Gandhi in 1903.

Former Editor: Manilal Gandhi—1918-1956.

No. 21—Vol. LVII.

Friday, 29th May, 1959

REGISTERED AT THE G.P.O. AS A NEWSPAPER
Price: FOUR PENCE

Courageous Christian Leader Attacks Race Arrogance

FILM LOUW DISLIKES

Colour Bar Must Go In Ten Years . . . ARCHBISHOP HURLEY

By the Correspondent of the "Rand Daily Mail"

DURBAN, Monday.
THE colour bar in South Africa would have to go in 10 years, peacefully or violently, if the country was to avoid total disintegration and collapse, the Archbishop of Durban, the Most Rev. Denis Hurley, said last night according to a "Mercury" report.

By maintaining Apartheid she was likely to have economic sanctions, trade boycotts and denial of harbour, airport and transit facilities imposed on her by the rest of the world.

Speaking at a meeting of the Durban Parliament, Archbishop Hurley said that South Africa's crisis would probably not occur as a centrally planned and directed revolution.

End Inevitable

"White South Africa may hold out for some time because it controls the police and armed forces, but the end is inevitable."

He said the crisis would most likely develop as a series of disturbances increasing progressively in size frequency and intensity until the fabric of the social and political order would begin to disintegrate.

"Some White optimists base their hopes for a non-violent future on African ineptitude for organisation. White South Africa should not place too much faith in such reasoning."

Resentment.
"A time comes when with or without organisation ability a people reaches the end of what it can take in injustice and humiliation and breaks out in a great elemental eruption of resentment."

Referring to the Government "Bantustan" plan, he called the proposal "gilding

the bird cages of African reserves."

"The inherent defect of the policy is that the only thing clear and definite about it is its principal objective—the preservation of White supremacy.

"The rest is all vagueness," he said, "What exactly it is supposed to do for the Africans, how it is to be financed, how it is to win the confidence and support of the Africans.

Basic Principle

"The Africans will not believe that any policy is (Continued on page 204)

Australia Bans Apartheid Apologist

SYDNEY, Monday.

MR. THOMAS BOYDELL, a former South African Cabinet Minister, said in Sydney today that he had been "sacrificed on an altar of tyranny and intolerance."

He was commenting to reporters on an order given to him by Mr. Robert Heffron, New South Wales Minister for Education, on May 22 not to address New South Wales schools on South African racial segregation.

Mr. Boydell said he had been banned from speaking in New South Wales

Schools because he would not let himself be gagged on the issue of racial segregation.

"It is not the government's fault," he said, "I have been put down by the two 'Ps'—priests and the Press."

Mr. Boydell is on a world tour during which he has (Continued on page 205)

INDPENDENT countries of Africa, led by Ghana, have come across a powerful pictorial weapon which they propose to exploit in the United Nations to deal a blow to the race policies of South Africa.

It is an 8,000-foot film shot by young New York producer Lionel Rogosin presenting pictorial evidence of wretched living conditions of so many Black people in the Union.

Mr. Rogosin won a Venice Film Festival prize for an earlier film two years ago.

Row Likely

African members of the United Nations, interested in attracting maximum international attention to the film about Africa, are exploring the possibility of a special showing in the hall of the General Assembly.

This is likely to produce a diplomatic incident, since the Union Government has as much interest in suppressing the film as the African republics have in showing it.

The film purports to be a dramatized documentary of life in Sophiatown.

OPINION

FRIDAY, 29TH MAY 1959

Mr. Basson's Expulsion

THE unanimous decision of the Nationalist Members of Parliament to expel Mr. Japie Basson from their caucus throws into sharp relief two very important facts. It shows that the political madness which is the driving power behind Afrikaner Nationalism in its present mood will tolerate no attempt to weaken its inflexible rigidity. It indicates also that in spite of the very brave face Verwoerd is trying to show, Afrikanerdom is very sharply split on the race question.

It is tragic that a small majority of the nation should place itself in the position in which it has now turned the overwhelming majority of the people of the Union against itself. The man of colour, who has suffered the humiliating pain of being thrown out of his home to make way for a White man, knows that his most mortal foe is the Afrikaner Nationalist.

The Verwoerdians, for their part, retaliate by hardening their own attitude and proceed from one extreme of political madness to another. In that mood they create a climate of opinion in which anything might happen. In this regard it is very significant to note that the government is reported to have sent a circular to the embassies in Pretoria telling them that it has information to the effect that the African National Congress is planning a rising soon. Significantly enough, the circular is said to have added that the government has the situation well in hand. The foreign diplomats, if the report is correct, could not do more than politely acknowledge receipt of the communication. The truth is that only a madman would plan a rising, now whether or not the government had imported the Saracens. We disagree very strongly with the ANC in some ways, but we are certain that the men at the top of the organisation are not afflicted by the type of political madness which is visible on the government side.

Against all this, talk of a rising is just the sort of thing to expect from men whose consciences are torn so badly they dare not tolerate fair criticism from one of their ablest members. By expelling Mr. Basson, the Nationalists have dug their own grave. For, he speaks for that section of Afrikaner opinion which is found largely in the universities. And these centres of learning are not too happy about what Verwoerd is doing. Pretoria university has expressed its concern by producing a branch of the Liberal Party. Potchefstroom is making up its mind on what to do about the criticism of government policy by some of the professors there. The troubles at Stellenbosch required the immediate intervention of the members of Parliament to be brought under control. In short there is a ferment in the universities which bodes

(Continued in next Column)

Education Dept. Saves — At Expense Of Teachers

(From Our Own Correspondent)

WITH the taking over of the Indian private platoon schools by the Natal Provincial Administration, the staffing of these "afternoon" schools has also become State responsibility. As from the 1st May, 1959, all existing staff were taken over. Two Government Aided Schools are thus in effect conducted in the same building. The most common practice is for the afternoon school to accommodate pupils up to Standard I, and the higher standards to be catered for in the morning sessions. But this is not done uniformly. There are still many 'platoon' schools which have pupils in standard up to Four.

The teaching profession as well as the public generally eagerly welcomed the taking over of the platoon schools. The financing of such schools now ceases to be a drain upon the Indian community only, and no fees are chargeable any longer. But a paradoxical result has followed. Previously, the teachers, most unqualified, were hired and fired at the whim of any grantee. Many of these school grantees were unlettered men, and allegations of nepotism and victimisation by such grantees were widespread. But these unqualified teachers, although now State-servants, have been hard hit where it hurts most—in the pocket. Previously, the grantees paid the teacher's salary out of a grant made by the Administration. Now the Department of Education has placed there teachers on the salary scale applicable to unqualified men, which in a large

number of cases is less than the grant-in-aid formerly made!

Rules Tightened

To make matters worse, the regulations for teachers obtaining the necessary professional qualification by external study have been tightened up drastically in recent years, and short of obtaining a degree or studying for the professional examination full-time there is little opportunity to qualify. It is understood that the Natal Indian Teachers Society is alive to this latest problem and is endeavouring to obtain a temporary relaxation of the rules applicable to entry requirements for teacher's examinations.

Meanwhile, the Education Department has hit upon a novel method of reducing staffing costs. Every school that has two sessions will, provided the enrolment exceeds a stipulated number, have two vice-principals; one for the morning and another for the afternoon. The Principal for both sessions will however remain the same. While in theory a principal works seven hours a day, in practice he may have to work as much as nine to ten hours. For the extra work, he gets an extra allowance of between £20 and £40 a year. Formerly the 'morning' principal bore no responsibility for the afternoon session. Now he is responsible for both. "You can trust the Department," said one, "to give an appearance of generosity—but at the expense of its Indian staff."

(Continued from previous column)

ill for the future of Verwoerdism. It is awareness of this fact which has driven the Nationalist caucus to the extreme of expelling Mr. Basson and in that way admitted publicly that at last Afrikanerdom is split very sharply on the race question.

In itself, this is a welcome development but its significance must not be exaggerated. The Afrikaner Nationalists will not be thrown out of power by splits. They will be defeated and this country freed only by the united will and strength of the millions who oppose race oppression. These millions can find cheer only from the fact that the side they oppose is in difficulties. From this they can proceed to organise themselves more intensively for a final assault on the race arrogance expressed so graphically in the expulsion of Mr. Basson.

Comment On Men And Events

A Brave Christian Statesman Speaks Out

By JORDAN K. NGUBANE

SPEAKING to the all-White Durban Parliamentary Debating Society this week, Dr. Dennis Hurley, the Archbishop of Durban, warned White South Africa that in about ten years the African majority would seize power either peacefully or violently. He saw disaster not in the transference of power, but in the perpetuation of injustice and with this in mind urged the rulers of the land to give to liberty that meaning it has on the White side.

If trouble comes to South Africa one of these days, the rulers can never say that they were not warned. The African National Congress has, since 1912, consistently striven to extend the area of liberty in our national life. That it has not succeeded in this task is a reflection, not so much upon it as on the nature of the ideals which give meaning to life on the side of our rulers. But even if this were the case, it would be the height of folly to regard Archbishop Hurley's warning as addressed only to the White people.

If trouble comes—as it is bound to come—all of us will be involved, Black, Brown and White. For this reason, I should like to regard the warning as addressed also to the Africans. And with this in mind, I should like to give an African reaction

Wealth

We are determined to see South Africa a union in which no human being shall be punished for reasons of having been born with a particular skin colour. We want to set up a society where the individual shall be free to make the best possible use of his life. Where race has gone with privilege for so many centuries on the one hand and exploitation and ruin on the other, our struggle would be in vain if we did not also set ourselves the goal of redistributing the wealth of our country.

In setting ourselves these goals we challenge White supremacy and White privilege. We say there is no room in South Africa for the human being who will despise his fellowmen if they belong to one race and who will overfeed himself and live in luxury while millions starve, suffer and die simply because they belong to a particular race. We want to share the good things of our land and, also, its troubles. Our opponents say that if we share these things, they will be destroyed as a White group; that survival for them lies in keeping control of the country in their hands and in guiding us to what, in effect, will be our destruction. We revolt against this and in

doing that do no more than assert the dignity of our person; do no more than assert our right to live free in the land of our birth.

Two Replies

In our revolt we can give two replies to the race oppressor. We can tell him that if he cannot live with us without oppressing us, the next best thing for him is to go back to Europe. This is the only logical answer to apartheid. But then, not every White man supports apartheid. It is true that every White man benefits from the advantage of having a White skin. They are not kicked about the streets like us; their women are not the thing of scorn which our women have become as a result of having to carry the Passes. In the trains they are all given preferential treatment. In spite of this, however, not all of them support apartheid. There are those, a minority, who hate the system with an intensity which is similar to our own. There are even those who, in the event of civil war, would take up guns and die by the side of their African countrymen. These are even those who, in the event of civil war, would take up guns and die by the side of their African countrymen. These are not the enemies of the African and to them cannot be given the reply that they must start packing for the return voyage to Europe.

There are others also, who cannot be given this reply. These are the people who benefit from the present system and who, for one reason or the other, feel they are powerless to do anything to change it. I think they are wrong to take up this attitude. By their passivity they reinforce the race oppressor. They could take their stand on the side against apartheid and in that way strengthen those who fight to extend the area of liberty. But to these, also, we cannot say that they must go back to the lands where the White people came from originally.

Moral Challenge

To these people we cannot give the "logical" type of answer.

Their presence confronts us with a moral challenge and we have to give a moral reply. We can tell them that we fight to establish a society where colour and race shall be no criteria by which to fix the status of the citizen. Every individual shall be given every possible opportunity to develop his talents to the best of his ability. If this leads to the establishment of a State in which the bosses will be the Africans, our reply is: What would be wrong with that? It is not our fault that we are the majority group; if fault it is,

But it would not be enough merely to shout about our goal. Events could quite conceivably take a turn which would make the mere definition of goals meaningless. We have to shout and act. It is at this point that Dr. Hurley's warning assumes especial significance for the African as well; for Chief Luthuli and Mr. Sobukwe, in particular.

Both these leaders of African thought want to establish a society in which the value of the individual shall be assessed on the basis of merit. That is good in so far as it projects their ultimate goal as a society in which there will be no so-called minority groups. All of us shall then be Africans, with one binding loyalty. Differences in culture will be of no political or economic significance

Differences

But the ways they adopt to reach these goals differ in such a way that this could, in given situations, constitute a very grave weakness. Mr. Luthuli has gone on record as advocating multi-racialism; that is, a ganging-up along racial lines in the hope that alliances based on this foundation would lead to the ultimate balancing of race or group interests. The structure of the Congress Movement shows multi-racialism in action. This balance is assumed to be capable, ultimately, of creating the society in which the individual shall not suffer because of his race. The bottom is taken out of this argument by the fact that the perpetuation of group interests and the participation in the freedom struggle of people as members of racial groups will lead logically to the demand for the securing of group rights. There can be no group rights in a democracy. It is at this point that multi-racialism breaks down completely.

Mr. Sobukwe has gone on to the other extreme. He said that he wants a non racial society; that he sets the greatest store by the individual. This ticket would

gain him admission into every democratic door. But having propounded this (in terms of the South African environment) revolutionary doctrine, he straightaway takes up positions on membership of the PAC which are not reconcilable with his ideal. People have hastened to accuse him of duplicity and slickness. This is grossly unfair and, possibly, stupid. The irreconcilability of his positions is more a result of the conflict in the mind of a man who seeks to be just in a situation where everything is against justice, rather than the expression of a scheming double-dealer's mind.

Weakness

But as long as Chief Luthuli and Mr. Sobukwe go each his own way, the Africans as a group will be weaker. And this weakness will create conditions of instability which could very well produce violence. The men of apartheid will hesitate to shoot where the Africans are one united solid phalanx. There is no reason why they would not use the Saracen tanks where Luthuli went one way while Sobukwe pulled the other.

We have reached the point where African unity and strength will be important guarantees of stability and with that stability we can look forward to relatively peaceful evolution and the peaceful extension of the area of liberty. Both Luthuli and Sobukwe have the major responsibility to preserve this stability. They might not like each other, but that is not the point. What matters is whether they will be statesmen and tacticians with a sufficient sense of realism to concentrate on the things they have in common or will waste their and our time on the things on which they do not see eye to eye.

If they concentrate on their differences, they will not ultimately escape responsibility for an explosion. Leadership of the majority group imposes duties on our leaders which no others are called upon to bear. And for this reason, I should like to think that the warning addressed by Archbishop Hurley to the Whites has connotations which we would do well to take very seriously to heart. We have to intensify the struggle, but in doing that must act like wise men and statesmen building an entirely new South Africa. For this reason I should like to address an appeal to both our national leaders to consider the possibility of agreeing on a principled unity in the fight against race oppression. It will be a unity as between equals, to be effective.

This Professor Wants To Sacrifice Everything To Save Whites

(From the Correspondent of the "Natal Mercury")

BLOEMFONTEIN, Monday.

PROFESSOR C J UYS—the Free State University Professor who said recently that the control of Southern Africa must pass sooner or later into the hands of the non-Whites—is completing plans to form a nation wide, non-political organisation pledged to "sacrifice everything" for the cause of a "better South Africa."

In an exclusive interview to day, Professor Uys made these points to merit the creation of his organisation:

The dice were heavily loaded against the Europeans—and it was largely their own fault.

Political regimentation was stifling initiative and free thinking.

The Party system in South Africa had been raised to a "God", and Party objectives to a "religion".

South Africa's great problem was not "racialism" but "politicalism".

The political evil in South Africa would not be cured if the British sovereign was replaced by a republican president.

In view of these problems, it was essential that the two White groups should come together.

Claims Support

Professor Uys, who is also a prominent farmer and director of companies, claims to have gathered thousands of supporters in the past three weeks. A fund has already been launched for the "better South Africa" ideal, with a first donation of 170 guineas from a Vryheid farmer, Mr. Henie van Rensburg.

Professor Uys said that dozens of letters of encouragement were reaching him every week. He dissociates himself from the so-called "rebel professors" at other universities, but says: "I will fight to the bitter end for their right to say and act as they did."

He said that leaders and politicians should from time to time seek guidance of university men, who should never be placed in the "straight jacket" of any political party.

Stifled Initiative

Mr. Uys continued: "I strongly believe that the Senate in a bicameral Government (like South Africa) is most essential and should be composed of men who have gained wisdom. The Senate should not be tied to any political Party.

"The political regimentation of society in all its aspects in South Africa has resulted in the stifling of initiative and independence of thought."

Professor Uys said that the "dice" were heavily loaded against the European in South Africa. "And the dice have been further weighted by the folly of all so-called Europeans in not becoming 'Afrikaners' or 'Afrikanders' before the Bantu adopted the term 'African.'"

DRC Predikants Exchange Doctrinal Blows

A SPLIT has developed between the giant Nederduits Gereformeerde Kerk and the Gereformeerde Kerk—smallest of the three Afrikaans churches says the "Rand Daily Mail." It is threatening to wreck relations between the two Churches.

The Press was excluded from the sitting of the Federal Council of the Nederduits Gereformeerde Kerk in Bloemfontein when recent attacks on the Church by the Gereformeerde Kerk were discussed.

A statement issued later and signed by six Nederduits Gereformeerde Kerk leaders expressed "deep regret" at the Gereformeerde Kerk's attacks. The full statement which was prepared by Professor J. J. Muller, of the Nederduits Gereformeerde Kerk's Stellenbosch Theological College says:

"The Federal Council of the Nederduits Gereformeerde Kerk has noted with deep regret, bitter disappointment and strong disapproval, the sharp and unjust attacks made by the Gereformeerde Kerk through its official organ on the Nederduits Gereformeerde Kerk.

Campaign

"These attacks indicate a systematic and determined campaign against and belittling of the Nederduits Gereformeerde Kerk, its teaching, institutions, activities and working methods."

The statement says the Federal Council is convinced that the spirit of enmity flowing from these actions has seriously affected the "brotherly" relations between the two churches.

"The Federal Council appeals to the Gereformeerde Kerk not to hamper or render impossible the desired 'toenadering' between the Churches through such irresponsible action."

The council agreed that a meeting should be arranged between the Nederduits Gereformeerde Kerk, and the Gereformeerde Kerk to discuss the whole matter.

When he opened the conference of the Federal Council in Bloemfontein, the Rev. P. S. Z. Coetzee, moderator of the Free State Nederduits Gereformeerde Kerk, strongly protested against allegations from "a source we never suspected," that the Nederduits Gereformeerde Kerk was a "constellation of liberalism."

Mr. Coetzee described this charge as "irresponsible and unbrotherly and untrue."

Courageous Christian Leader Attacks Race Arrogance

(Continued from front page)

for their benefit as long as the colour bar is its basic principle. And who can blame them?

"There is one end to it all, the Colour bar has got to go, peacefully or violently. It is up to White South Africa to make its choice. It is useless saying that the country is not yet ready for such a change, that non-Europeans are not ready to participate in the full social, political, economic and cultural life of the country.

"I should be prepared to bet that at least 2,000,000 of them are. If the White face wants any say in the future running of this country, it will retain that say, by leading the non-Whites to equality and not by raising obstacles in their path."

The Archbishop spoke of economic sanctions and trade boycotts against South Africa after most other African States had adopted integration—and he believed this would happen within 10 years.

"South Africa will be alone upon its pinnacle of Apartheid maintaining White supremacy against the world.

"The only countries to which South Africa could possibly look for support, the Commonwealth and the United States, will not dare to say a word in its defence. They will want to maintain close ties with the rest of Africa.

"Economic sanctions are also a real possibility; trade boycotts, denial of harbour, airport and transit facilities.

"White South Africa may well find itself excluded from international contacts," he said.

The Most Rev. Denis Hurley's motion was defeated by 23 to 20 votes. There were several abstentions.

M.A. In History

MR. BRIDLAL PACHAI, of Ladysmith, Natal, is the first Indian to obtain the degree of Master of Arts in History from the University of South Africa. The degree was conferred on Mr. Pachai at the graduation ceremony in Pretoria on May 1st, 1959. Mr. Pachai's dissertation was: "The History of the 'Indian Opinion': Its Origin, Development and Contribution to South African History—1903-1914."

"Blessings" Of Bantustan

HOUSE OF ASSEMBLY, Monday.—The Bantustans Bill, by making provision for the Governor General to transfer his wide powers to the Bantu territorial authorities, opens the way for these authorities to attain status, Mr. de Wet Nel said today.

He listed the rights, powers and duties which the territorial authorities would have:

Trust lands in reserves will be gradually transferred to them and they will have to allocate this land justly and judiciously and see that it is used to the best advantage.

The Governor-General will have to consult them before appointing or dismissing a tribal chief.

They will be able to levy taxes.

They will be responsible for welfare work.

They will control all school boards and school committees in their own areas.

They will be responsible for a system of law and of courts to be developed from the existing Bantu legal system to which the people "are very much attached."

—SAPA.

Self=Rule In Sight In Buganda

KAMPALA.

IN the following analysis the correspondent of the London "Times" in Uganda presents some of the forces which might influence the course of events in the Protectorate.

New discussions between Buganda and Protectorate Government representatives with the object of agreeing on constitutional changes giving the Buganda Government enhanced local powers, safeguarding the Kababaship and other traditional institutions, and providing for Buganda's participation in Uganda's central councils and general economy are proposed in a letter from the Secretary of State for Colonial Affairs, Mr. Lennox-Boyd, to the Kabaka of Buganda.

The letter replies to the petition and memorandum recently forwarded from the Buganda Lukiko, seeking the termination of British protection and of Buganda's agreements with the United Kingdom. It was read to a crowded meeting of the Lukiko.

Offer Of Amendments

In it Mr. Lennox-Boyd stated that he was unable to recommend the Queen to grant Buganda's request for the cessation of British protection, but that the discussions now suggested would aim at preserving and safeguarding Buganda's traditions and separate identity, while ensuring that the territory plays its full part in the general evolution of Uganda. These aims would involve amendment to Buganda's agreements with Britain.

There was a clamour from members of the Lukiko at the suggestion in the letter that Buganda should resume representation in the Uganda Legislative Council (where Buganda's seats have been unoccupied since the elections of last October.)

Text Of Letter

The text of the Secretary of State's letter to the Kabaka, dated April 9, is as follows:—

I have the honour to refer to your letter of January 21, 1959, addressed to her Majesty the Queen, and the memorandum from the Buganda Lukiko accompanying it, in which you convey the peaceful demand of the people of Buganda, as expressed through their Lukiko, for the cessation of Britain's protecting authority over Buganda. I thank you for, and am glad to be able to acknowledge, the references in your letter and in the Lukiko memoran-

dum to the benefit of protection emanating from the Crown, and the expressions of appreciation of the progress made by the people of Buganda during the last 64 years.

As your Highness and the members of your Government and of the Lukiko are aware, as seems to be indicated in the concluding paragraphs of the Lukiko memorandum, the request for a cessation of British protection over Buganda raises important and weighty issues not only directly affecting Buganda and its peoples, but also the peoples and other parts of the Uganda Protectorate. It is after the most serious and earnest consideration of all these issues that I have to inform your Highness that I have laid your letter and the Lukiko memorandum before her Majesty the Queen, but was unable to advise her Majesty to grant the request contained in them.

I do not believe that an early cessation of British protection, and consequent severance or at least serious diminution of the British connexion, would be in the best interests either of your Highness's own people or of the other peoples of Uganda, for all of whom her Majesty's Government have a special responsibility, but consider instead that the best prospects for Buganda's future progress and prosperity are otherwise, and lie in the direction which I outline briefly below, and on which I earnestly hope discussions and subsequent negotiations may take place between representatives of your Highness's Government and her Majesty's representative in Uganda, the Governor.

People's Individuality

The reports of discussions the Governor had with members of the Buganda Constitutional Committee towards the end of 1957, and subsequent advice I have had from Sir Frederick Crawford, have left me in no doubt of the fervent and understandable desire of the people of Buganda to preserve the Kababaship, and their individuality as a people and ancient traditions.

I have sympathy with these aspirations, and can understand possible fears that the course of political events in Uganda, as elsewhere in Africa, may appear to threaten their realiza-

tion. But I do not believe that these aspirations and possible fears can be met by a future State of Buganda established in a condition of isolation, devoid of support, both economic and otherwise, and the protection of Great Britain, and possibly lacking a satisfactory relationship with its neighbours in Uganda.

On the contrary, I believe that some development or evolution from the existing position, designed to preserve and safeguard the Kababaship and the separate identity and traditions of Buganda, while at the same time ensuring, possibly by some extension and development of the existing relationship, Buganda's participation in the central council's and general economy of Uganda, offers the best prospect for the future not only of Buganda, but of Uganda as a whole.

Local Thought Needed

The development of this concept—an individual Buganda, increasingly responsible for the conduct of its own local affairs, but integrated, nevertheless, into Uganda as a whole, and to

that end participating in its central councils and continuing to enjoy the benefits of British protection while the Protectorate is moving forward towards self-government—clearly requires considerable local thought and consultation; and I would hope local discussions could be begun soon on this general basis, perhaps resulting in due course in amendment of the various Buganda agreements.

It has long been the high tradition of Her Majesty's Government to observe strictly and absolutely, both as to the letter and spirit, the terms and conditions of agreements entered into between Majesty's Government and other parties; and the agreements existing between her Majesty's Government and the Kabaka of Buganda are no exception. I would expect that your Highness's Government would give earnest of its good intentions to co-operate fruitfully in the constitutional discussions. I have suggested above by resuming meanwhile Buganda's representation in the Protectorate Legislative Council. I am, your Highness's friend.

ALAN LENNOX-BOYD

INDIA MUST WITHDRAW ITS TRADE SANCTIONS

SOUTH AFRICA HAS NO QUARREL WITH INDIA

SEE PICTURES—READ LATEST NEWS :

Indian Information, Govt. of India Publication		
Illustrated 2 copies	3	6
Illustrated Weekly of India, Times of India		
4 copies	8	6
Caravan India's Leading Thinkers 2 copies	4	6
My Magazine of India South Indian Maglc	1	6
March of India, Govt of India Publication Illus.	4	6
Indian Annuals Fully Illus. with Pictures	7	6
Picture Magazines of India Film Fare 1958		
4 Issues	12	6
Hindustani Picture Book Dharamyoga 2 Issues	3	6
Tamil Film Magazine Pesum Padam	2	6
Hindi Film Magazine Cinema Sitara 2 Issues	3	6
Urdu Film Magazine—Shama	2	6
Gujarati Film Cinema Sangcet	4	6
Song Books in English—Mother India Thumsa na Dehak, Bhabhi, Jagtre Raho, Miss Bombay, Miss India Hawar Bridge Night Club, Passya and Madhumati 1/- Each.		

Latest Records Books and Matter of Indian interest on India supplied to you free.

D. ROOPANAND BROS.

PUBLISHERS AND BOOKSELLERS

Phone 20707. (Est. 1932) P.O. Box 2524.
85 VICTORIA STREET, DURBAN.

Days Of Imperialists Numbered In Africa

By JOHN HUGHES In The "Christian Science Monitor"

ONE of the things which strikes a traveller through Africa is the increasing awareness of the colonial powers that their days as such are numbered.

In the Union of South Africa and the Central African Federation where there are large settled white populations the outlook is somewhat more confused.

But in the rest of black Africa south of the Sahara, perhaps with the exception of the Portuguese, there appears to be general recognition—sometimes even resignation—at government level that nothing can stop black Africans moving into political control in the foreseeable future.

In Kenya the white settlers have themselves perceived the change of climate in Whitehall, which now believes that African control of the Kenya legislature is only a matter of time.

Throughout the rest of British Africa there are tacit or provisional target dates for African self-rule in almost every territory.

Brussels Reacts

In Belgian Africa Brussels has reacted swiftly to unrest in

the Congo and promised independence despite the protests of a relatively small number of colons, or Belgian white settlers.

And here in French Africa, with the lessons of Indochina and Algeria behind them, the French are courting no prospect of a repetition and are hastily shedding the mantle of a colonial ruler.

All this does not mean that these European nations do not hope to retain certain influence and interest in their former possessions.

Obviously, Britain hopes to retain trade and other relations with emerging nations like Ghana and Nigeria through common membership in the British Commonwealth.

Belgium has an eye to its vast commercial and mining interests in the Congo, which it hopes to preserve to the mutual benefit of both Belgians and the Congolese.

France believes that its influence still will be considerable

among autonomous African republics which are tied to the new French Community and the recipients of a considerable amount of French development capital.

Warnings Noted

There have been warnings enough in recent years to the colonial power with the various explosions of African nationalism in different parts of the continent, and such significant gatherings as last year's All-African People's Conference in Accra, Ghana.

Lately the speed with which colonial powers have recognised that their interests may best be served by freeing, rather than continuing to rule, their African colonies is quite remarkable.

French Africa is a case in point. Dakar, this seaport at Africa's westernmost tip, bears the unmistakable imprint of France and French character. French sailors and young national servicemen roam the streets, and the French tricolour for the moment still flies over the public buildings. The streets bear French names; the official language is French, and the town has somehow more of the atmosphere of continental Europe than rugged Africa.

Yet nobody, least of all the French, doubts or challenges the

fact that Africans are in the political saddle both in Dakar and throughout the whole of Africa.

Initiated By de Gaulle

This has come about in a very brief period of time. It was General de Gaulle himself who initiated political reforms in French black African territories at the Brazzaville conference of 1944. However, it was not until the famed "loi-cadre," or colonial charter law of 1956, that the move toward local self-government got under way. In two brief years this was rapidly overtaken by the speed of events in Africa and climaxed last year by General de Gaulle's referendum which gave African territories the choice of internal autonomy within the new French Community or total independence.

Mboya: Doctor Of Laws

The Kenya African leader Tom Mboya will be the chief speaker at Howard University's 91st commencement exercises on June 5, the University announced on Saturday says a Sapa message from Washington.

After his address, Mboya will receive an honorary degree of Doctor of Laws from the University.

India's Largest Insurance Company At Your Service

The
New India Assurance
Company Limited

SOLE REPRESENTATIVE IN THE UNION OF SOUTH AFRICA:

RUSTOMJEE JALBOHY RUSTOMJEE

140, Queen Street, DURBAN.

FOR SERVICE AND SECURITY
CONSULT US FOR
EVERY TYPE OF INSURANCE

P.O. Box 1610.
Residence: 111 Eleventh Avenue,
DURBAN.

Phones:
Office: 25845
Residence: 36413.

Joint Families Stave Off Starvation Among Indians

(From Our Correspondent)

UNEMPLOYMENT among Indians in Durban is seriously undermining the work of welfare organisations in the city, according to a report by Mr. V. S. V. Pillay, secretary of the Durban Indian Child Welfare Society. It has been variously estimated that there are between 20,000 and 30,000 unemployed Indians in Durban, the lower figure being regarded as reasonably accurate by Mr. P. Strachan, Divisional Inspector of Labour.

According to Mr. Pillay, a large number of Indians would face starvation were it not for the Indian joint family system whereby the resources of all the sons and the wage-earning parent of a family are pooled to house, feed and clothe all its members. It is estimated that about one-third of Natal's Indian population still adheres to this system.

Economic Necessity

Social workers say that while tradition even today exerts its pull for the maintenance of this system, they are satisfied that had it not been for sheer economic necessity, the joint family would long ago have been a thing of the past. The influence of western ways of living and urban stresses coupled with the differing stages of acculturation of the older and younger generations would have brought about a more rapid change. Low incomes however have enabled this institution to persist as a necessity for survival.

Meanwhile, Councillor J. J. Higginson, chairman of the Durban City Council's Housing Committee was telling the annual meeting of the Natal

Ban On Chief Luthuli

WHILE going to Press we learn that the Minister of Justice, Mr. C. R. Swart, confirmed on Wednesday night in Cape Town, that an order had been served on ex-Chief Luthuli prohibiting him from attending gatherings. The Minister did not disclose the terms of the order, but it is known that the ban extends to five years.

Strong reactions against the ban were expressed soon after it was announced. Mr. Alan Paton, national president of the Liberal Party, and Mr. Peter Brown, the national chairman, denounced the move as an "action of inhumanity amounting no less to five years' confinement without trial."

Anti-TB Association that lack of adequate housing was one of the most serious problems facing Durban's Indian community. There are 1,200 applicants for Council-assisted houses, said Mr. Higginson, while it has been estimated that at least 3,000 more homes were needed. The greatest need was for those of the lower income groups.

Effect Of Group Areas

The Council was alive to these needs and having completed a housing project at Asherville had now embarked on another, on a slightly larger scale at Merebank. Meanwhile, it was investigating proposals to erect or to assist in the erection of cheap housing on a large scale for Indians at Umhlatuzana on lines similar to that at Kwa Mashu for Africans. But, stated Mr. Higginson, the Group Areas Act, was adding to the problems of the City Council.

Indian welfare organisations are generally worried by this situation. The Friends of the Sick Association, which does anti-TB work among Indians, also finds its work heavily handicapped. The Union's Chief TB Officer, Dr. B.A. Dormer, once said that if people are fed adequately and housed decently, TB could be eradicated.

State Causes Disease Spread

But the State, which spends millions each year in hospitalising TB patients, itself creates situations in which the disease is spread faster. The Group Areas Act accentuates the housing shortage, and by slowing or halting building development directly contributes to overcrowding. And by limiting, directly and indirectly, the opening up of avenues of employment for non-Whites, the Government forces Indians to live below the bread-line and therefore highly susceptible to tuberculosis and other deficiency diseases.

While the position facing the Indian community is grim, that

confronting Africans is even worse. Except that in the case of Africans, the real problem is hidden behind an artificially created and illusory labour shortage by the operation of the various forms of influx control. In terms of the regulations Africans cannot enter

urban areas unless work is guaranteed, or cannot remain if they lose their jobs. The African unemployed are thus compelled to let malnourishment and disease eat out their frames amid the rolling, but not too friendly hills of the reserves.

Feature Film On Gandhiji

THE proposed feature film on Mahatma Gandhi may be completed by August next year.

Preliminary arrangements have been completed and shooting is expected to start on October 2, to coincide with Gandhiji's birth anniversary.

The film is to be produced by the Film Production International, California, in close co-operation with the Gandhi Smarak Nidhi.

Realising the difficulties of producing a film featuring all important aspects of the Mahatma's national life, the producers have decided to give up the attempt to produce a biographical film on him. There is the additional difficulty of finding a European or American actor who can play the role of Mahatma Gandhi.

Mr. Burt Martin, Executive Vice-President of the Film Production International, told reporters in New Delhi, that they had, therefore, decided to produce a film on the "impact of Gandhiji." Primarily, the film would seek to depict the struggle between those who accepted Gandhiji's philosophy of non-

violence and those who rejected it.

The film would show the last phase of Gandhiji's activities, from the end of the World War II to his martyrdom, Mr. Martin said.

The Mahatma would be seen only three or four times in the film. Thus, no one would be required to act the role. The people would hear his real voice, from his recorded speeches both in English and in Hindi.

Documentary Film

The company also plans to produce a documentary film on Gandhiji. This film will be made available to Gandhi Smarak Nidhi without cost for whatever use it may desire to make of it in India. The company will assign to the Nidhi all income from its distribution outside South and North America.

The feature film is expected to cost one million dollars plus the fee of actors, Indian actors will play the leading roles in the film and most of the shooting will be done in and around Delhi.

Phone 835-6786

P. O. Box 1549.

MASTER BROS.

(PTY) LTD.

WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS

HOUSE FOR KEEN CASH PRICES

33 West Street, JOHANNESBURG.

Cable & Tel. Add. HARGVAN.

Phone 29368

P. Hargovan & Co.

(Pty.) Ltd.

Earthenware Pickle Jars 3 Gallons 12/6 each F.O.R. Durban

Fresh First Grade Green Ginger 1/2 per lb. " "

Fresh First Grade Garlic 2/- " "

Cash with order only.

P. O. BOX 1250.

1557 Warwick Avenue
DURBAN.

Indian Lawyers Help African Aspirants

(From Our Own Correspondent)

ALMOST unnoticed by the general public, the Indian legal fraternity is helping considerably in the emergence of an African professional class as far as the legal world is concerned. Natal's first African attorney, Mr. Mafolo, was articled to a White attorney while Mr. Reggie Ngobo, recently admitted to the bar, served his articles with an Indian lawyer.

So did Mr. Isaac Matlare, who is shortly to make application to the Supreme Court for admission as an attorney. At least three other Africans are serving their legal apprenticeship with Indian legal men.

When the difficulty of obtaining articles is taken into account, this is a significant development. As early as five or six years ago, it was virtually impossible for a non-white to find a practitioner who would provide the necessary tutelage to enable him to comply with the requirements for entry into the legal profession. In terms of the Attorneys' Admission Act, a Clerk must spend periods ranging from two to five years with a practitioner, during which period he works under the practitioner in order to obtain the necessary practical experience. This requirement is distinct from and in addition to that of passing the various examinations laid down. For a number of years, the only non-White lawyers in Natal, were four Indians who had completed their examinations as well as served their articles in England. Even Mahatma Gandhi, the first non-White to practise law in Natal, completed all the requirements in England.

Large Premiums

White attorneys for a long period refused to take non-White articled clerks on a variety of pretexts. A few however did break the ice—at considerations ranging from £800 to £1200. The aspirant clerk had to pay such an amount as a 'premium' before he was accepted. Almost all the Indian attorneys who served under White principals had to pay premiums.

Now however that there are Indian attorneys capable of taking Clerks under their own wings, matters have eased considerably—but not quite. Some Indian professional men have in recent years demanded, and obtained, premiums from candidates. Others have been lucky. But the position of the non-White articled clerk is nothing like that of his White opposite number working for White legal firms. To get a position is still a formidable problem and a

candidate is still obliged to make all sorts of concessions and sacrifices for the privilege.

As however, the number in the profession increases, it is expected that the supply of vacancies will equal the demand, and the sellers market being thus undermined, equilibrium will result.

Typhoid Danger In Durban

(From Our Own Correspondent)

ALTHOUGH City Health officials have discounted reports that typhoid presents a serious threat to the health of Durban's citizens, several Indian doctors who have patients in or near the Umkumbaan area of Cato Manor have expressed alarm.

"It is probably correct," said one doctor, "that the flooded parts of Merebank may be spared a typhoid attack, but I am concerned by the large number of Africans I see who have developed this disease in various stages. Typhoid is a disease which, by the very nature of the deplorably insanitary conditions existing in the shack settlements at Cato Manor, has been endemic there for a number of years. But in recent weeks it has reached proportions which if not quickly checked, might land us in the middle of an epidemic of this disease in Durban."

This doctor urged that the City Health authorities should be prevailed upon to set up emergency clinics to inoculate people against typhoid. "Otherwise," he said, "we can easily be caught napping."

"Europeans must not think that they are safe," he warned, "Disease is no respecter of any colour bar, and could quite easily be introduced into European homes by the domestic servants who live in Cato Manor."

Australia Bans Apartheid Apologist

(Continued from front page)

been giving lectures on South Africa to schools.

He told reporters he paid his own way, and said he was self-appointed "ambassador" for South Africa.

Teachers, churchmen of all denominations, members of student bodies and parents protested last week after Mr. Boydell had lectured at a Sydney school.

They said the children were a "captive" audience, and had no choice but to attend the lectures.

Mr. Boydell said today that he had already spoken to at least 20,000 children during 94 lectures on his present tour of Australia.

Mr. Boydell said: "Everyone who has heard me praised my lecture. Everyone who did not started screaming, 'Stop Tommy Boydell and his poisonous talks.'"

Asked whether charges that he had preached segregation in

schools were correct, and what his views were on segregation, Mr. Boydell said: "There are 27 million Blacks in South Africa and only three million Whites."

"It was the Whites who built the nation, using Black."

"But if you want an view on segregation, I am giving it to you; I am not here to argue, and I don't want to enter into a controversy."

Mr. Boydell added that lectures were neither for against segregation or the African Government. He concerned himself with what conditions in the U were like.

"They have shut the educational door on 10,000 children in New South Wales."

"They have prevented them from listening to lectures which have been listened to and appreciated all over the world even in Ghana," Mr. Boydell concluded.—Sapa-Reuter.

Gramophone Records
MADE IN INDIA — AT HALF PRICE
4/6 EACH OR TWO FOR 8/3

Selected single numbers available from latest films.
Also Urdu Quawalis; Hindi: Religious, Ramayan, Arthi, Bhajan and Drama Sets.

Latest Gujarati Records: Only at 3/- each or two for 5/-
Available in Bhajan, Arthi, Garba and Comic Numbers.
MAIL ORDERS ACCEPTED — FREE PACKING
SELLING FAST.

Write for detail specification, gladly supplied on application.

NATIONAL RECORDS
18 Ajmeri Arcade, off Grey Street,
DURBAN. — Phone: 25628.

Latest Wholesale Prices AGARBATTI

EX-INDIA:
No. 444 at 8/9; Chameli 10/9 oz.; Vasanti 4 tola 40/-; 2 tolas 16/6; 1 tola 8/9;
Soogandh Rani at 4/9; Night Queen 4/9 oz.; Krishna Darbar at 4/9 oz.

EX-PAKISTAN:
No. 441 at 6/6; Johangir at 15/6; No. 10 at 15/6; Rose at 20/-;
Mysore 4 tola 30/- 3 tola 20/- oz.; Darbar at 30/-; Gateway tola at 34/-
3 tola 44/- oz.

CARONBOARDS

Genuine India made of the highest quality, well with rubber cushion or without at £6—10—0 each. Complete with Rules.

HOONSENSONS

116 Queen St., (P.O. Box 2168), D

India Letter

(From Our Own Correspondent)

Chinese Paper Challenges Mr. Nehru On Tibet

IN an article issued on behalf of the Editorial Board of the Peoples Daily, Peking has reaffirmed its charges of interference and expansionism against India and indirectly challenged Mr. Nehru's statement that Mr. Chou en-Lai had given him an assurance in 1956 that his government would fully respect the autonomy of Tibet.

Refugees At Missamari

The Missamari camp has received till Wednesday evening 984 Tibetan refugees, it was officially learnt.

The Indian Red Cross Society has received from Mr. Ellsworth Bunker, the U.S. Ambassador in India, a personal donation of Rs. 2,000 for the relief of the refugees.

Most of the refugees coming from Tibet are ill. They suffer from foot sore, leech bite and stomach trouble. Six military trucks are engaged in transporting them from Foothills to the camp.

Job For Tibetan Refugees

Officials in charge of the two camps for the refugees from Tibet are busy tabulating the 12,300 refugees with the object of finding out how best they could be employed.

Meanwhile official circles here have received a report emanating from Kalimpong to the effect that 600 Tibetan women had forcibly entered the Indian Consulate in Lhasa, demanding to know whether the Dalai Lama was not under duress in India.

It has been pointed out that in the normal course, news of such a demonstration would have been immediately communicated to the External Affairs Ministry by the Indian Consul General in Lhasa. But to the contrary this report has been referred by the Ministry to the Consulate for confirmation.

Inquiries show that so far, there has been no case in which the Government of India advised the Dalai Lama against meeting anybody whom he wanted to see. Nor any letter addressed to him had been stopped by the Indian authorities.

Nehru To Visit Nepal

Considerable political significance is attached to Prime

Minister Nehru's forthcoming visit to Nepal.

The programme of Mr. Nehru's four-day visit to Nepal from June 11 has not yet been finalised but it is considered certain that he will have enough time for discussions with King Mahendra and leaders of political parties, who may want to meet him.

As it is for the first time that a popular Government is about to take over administration in Nepal, the talks which the Nepalese leaders will have with Mr. Nehru are bound to be useful for both countries.

Such an exchange of views has assumed an element of urgency in view of the developments in Tibet over which there is natural concern among the people of Nepal.

Woman To Head I.A.F. Units

The medical paratroops units of the Indian Air Force will shortly have a woman at its head.

The twenty-five-year-old Flying Officer, Miss Geeta Chanda, is to undertake shortly the necessary training in para jumping in preparation for her new post.

Miss Chanda, a graduate in medicine from the Calcutta Medical College, was commissioned in the Indian Air Force in 1957.

R. VITHAL

Bookkeeping, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns.

Contact No. 12 Barklys Arcade, 38 Market Street, Cor. Diagonal & Market Sts. Johannesburg, Phone 33-1654

Qualify quickly for a £2000 a year career, by home study. Write today for the free book "The Direct Way to Success" in Accountancy, Secretaryship, Costing, Banking, Municipal Services, Building Societies, B. Com., Degree, through the School of Accountancy, backed by 50 years' successful educational service. Write to The School of Accountancy, P.O. Box 4592 (Z) Johannesburg; and at 8th Floor, Mansion House, 12 Field Street, P.O. Box 1865, Durban, Phone 2-4068.

Latest Gramophone Records Arrived

Mother India	6 Records	49/6
Pyasa	5 "	41/3
Dekh Kabira Roya	4 "	33/-
Abhiman	3 "	24/9
Janam-Janam Ki-Fere	5 "	41/3
Johny Walker	3 "	24/9
Ayodyapati	5 "	41/3

INDIA PRESS RECORDS

Tulsidas	5 Records	50/-
Pehli Jhalak	6 "	60/-
Halaku	4 "	40/-
Bahaar	2 "	20/-
Sarwan Kumar (Drama)	2 "	20/-
Loose Numbers Babul Barsat and Badal		30/-

Packing, Postage and C.O.D. charges 7/6 Extra.

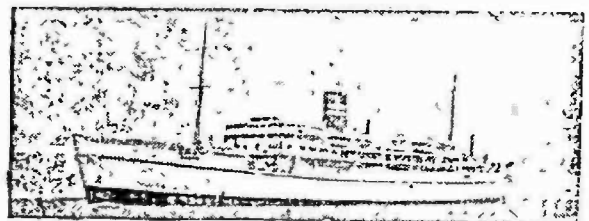
Obtainable at Our Only Address:

BHARAT MUSIC SALOON AND BOOKSELLERS,

286 Grey Street, DURBAN.

B-I Sailings Between East African Ports Karachi And Bombay

S. S. Kampala due 31st May. Sails 6th June
S. S. Karanja due 30th June. Sails 5th July.

PASSAGE FARE TO KARACHI OR BOMBAY

First Class	single	without food	£92-0-0
Second "	"	"	£60-15-0
Third "	"	"	£31-10-0
Ordinary			Special
Non-Vegetarian	£4-13-0		£10-18-0
Vegetarian	£4-4-0		£9-15-0

For further particulars apply to—

Shaik Himed & Sons (Pty.) Ltd.

390 Pine Street, Durban.
Telephone 20432, Tel. Add. "KARAMAT."

THE QUEENSLAND INSURANCE

COMPANY LIMITED.

(INCORPORATED IN 1886 IN NEW SOUTH WALES)

TRANSACTS ALL CLASSES OF INSURANCE

Fire - Marine - Accident

Consult:

MISS TEHMI SORABJEE RUSTOMJEE

SPECIAL INDIAN REPRESENTATIVE

106 MANSFIELD ROAD, - - - DURBAN.

P. O. Box 476. - - -

TELEPHONES 47453 & 47888.

BOOKS FOR SALE

THE DELIVERANCE (A picture of the palpitating life of the joint family)	4	6	INDIAN CHRISTIANS	-G. A. Natesan	7	6
INDIAN STATES' PROBLEM (Gandhiji's Writings on Utterances)—M. K. Gandhi	10	0	SEVEN MONTHS WITH GANDHI	-Krisnadas	12	6
FOUNDATIONS OF PEACE (Critical study of the conditions which precipitated two world wars—K. T. Shah	15	0	A RIGHTEOUS STRUGGLE	-Mahadev Desai	2	8
DELHI DIAY—Gandhiji	10	0	NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR			
A SURVEY OF RACE RELATIONS (1934-54)	5	0	Vol. I.—M. K. Gandhi		15	0
A PROPHET OF THE PEOPLE			NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR			
-T. L. Vaswami	3	6	Vol. II—M. K. Gandhi		14	0
KRISHNA STORIES			FROM YERAVDA MANDIR			
-T. L. Vaswami	7	6	-M. K. Gandhi		1	0
A VISION OF FUTURE INDIA—K. G. Mashruwala	2	0	GANDHIANA—D. G. Deshpande—(A Bibliography of Gandhian Literature)		5	0
SOVIET ATTITUDE TOWARDS CHINA			GANDHI-JINNAH TALKS (Text of Correspondence and other relevant matter)		2	6
Pacts And Facts—Stanley Powell	5	0	PILGRIMAGE FOR PEACE—Pyarelal		12	6
AMONG THE GREAT (Conversation with Romain Rolland, Mahatma Gandhi, Bertrand Russell, Rabindranath Tagore and Sri Aurobindo)—Dillip Kumar Roy	23	0	TO STUDENTS—M. K. Gandhi		6	0
TWO HISTORICAL TRIALS IN RED FORT			BAPU—Marry F. Barr		4	0
—An account of the trial of the Officers of the I.N.A.	14	0	COMMUNAL UNITY—M. K. Gandhi		25	0
WHY CRIPPS FAILED (Documented account from the Indian Nationalist point of view)—M. Subrahmanyam	2	6				
FAMOUS PARSIS	7	6				

Obtainable from:

'Indian Opinion,'

P. Bag, Durban, Natal.

★
જીન્દગી માં જેમ ખુરાષ ને પાતના છે તેમ તેમાં સૌન્દર્ય સત્ય અને નેસર્ગિક રમણીયતા પણ છે.
—જવાહરલાલ નહેરૂ.
★

પુસ્તક ૫૭ સુ—અંક ૨૧

તા. ૨૯ મે, ૧૯૫૯.

છુટક નકલ પે. ૪

કામ ન કરી શકો તો ખુરશીઓ ખાલી કરો

મહાસમિતિની બેઠકમાં બેલાતાં ભુતપૂર્વ કેબ્રિસ પ્રમુખ શ્રી ઉછરંગરાય ઢબરે જણાવ્યું હતું કે, આયોજનને લગતા નાગ પુર કેબ્રિસે કરેલા ઠરાવમાં ખેતી ના ઉત્પાદનના વધારા પર ભારે વજન અપાયું હતું, અને તેમાં દરેક પ્રદેશ કેબ્રિસ સમિતિ તેમ જ રાજ્ય સરકારને આદેશ અપાયો હતો કે, આ પ્રશ્ન પર તેમણે આગામી બે વર્ષો દરમિયાન પુરપૂરું લક્ષ્ય કેન્દ્રિત કરવાનું છે. તેમણે ત્યાર પછી જણાવ્યું હતું કે, કેટલીક પ્રદેશ

સમિતિઓ આ દિશામાંની તેમની સુળભુત ફરજ સુક્રી રહી છે. દરેક બુધ અને જીલ્લા વિકાસ, સમિતિમાં પ્રતિનિધિત્વ ધરાવતા તમામ કેબ્રિસીઓએ માત્ર શોભાનાં પુતળાં બનવાને બદલે વિકાસ કાર્યમાં સક્રિય રસ લેવો જોઈએ, અથવા તો ખુરશીઓ ખાલી કરવી જોઈએ. શ્રી ઢબરે ત્યાર પછી જણાવ્યું હતું કે, આવતા ત્રણ માસ પ્રમુખ જ મહત્વના પુરવાર થવા ના છે, અને જો ખરીફ પાક માટેનું આંદોલન નિષ્ફળ જશે

તો ભાવિ યોજના માટેનાં સાધનો પેદા કરવામાં અથવા તે અનાજના ભાવ નીચા લાવવામાં આપણે નિષ્ફળ નીવડીશું. ખરીફ પાક વધારવાને લગતા આંદોલન ના મહત્વની કિંમત ઓછી અંકાય તો તે સંસદ અને ધારા સભાનાં સભ્યો સહિત તમામ કેબ્રિસીઓ માટે ખુબ ખતરનાક પુરવાર થશે.

શ્રી ઢબરે કેબ્રિસજનોને આત્મસંતોષની લાગણી રાખવા સાથે ચેતવણી આપીને જણાવ્યું હતું કે, ખીજી યોજનાના બાકી રહેલા સમય દરમિયાનના ખરીફ અને રવી પાક આંદોલનો ત્રીજી પંચવર્ષીય યોજનાનાં સાધનોની સાથે સંકળાયેલાં છે, જો ખેતીનું ઉત્પાદન આવતાં બે વર્ષોમાં નહિ વધે અને વધારામાં સાધનો ઉભા નહિ થાય તો ત્રીજી યોજના ગમે તેટલી મોટી હશે તો પણ તે માત્ર કાગળ પરની જ યોજના રહેશે.

શિક્ષકોને ભોગે એડ્યુકેશન ડીપાર્ટમેન્ટને ફાયદો

નાટલ પ્રોવીનશીયલ એડમીનિસ્ટ્રેશને ઇન્ડિયન પ્રાઇવેટ ઇલેક્ટ્રન સ્કુલોને પોતાના કબજામાં લઈ લીધી છે તેથી બપોરની સ્કુલોના ભારતરોની જવાબ દારી પણ ડીપાર્ટમેન્ટના હાથમાં આવી ગઈ છે. ૧લી મે ૧૯૫૯થી બધા જ શિક્ષકો ડીપાર્ટમેન્ટના હાથ નીચે આવી ગયા છે. આ રીતે બે મવરનેન્ટ એક સ્કુલો, એક મકાન માં ચલાવવામાં આવે છે. સવારના વખતમાં મોટા ક્લાસીસ રાખવામાં આવે છે અને બપોરના વખતમાં નાના ક્લાસીસ રખાય છે.

માં આવે છે. સવારની રીતે પહેલાં કરતાં આ પમાર ઓછો થઈ ગયો છે. કામ કરતા શિક્ષકોને બહુવા માટેના કાંપદા પણ સખત થઈ ગયા હોવાથી, હવે બંને વસ્તુ સાથે કરવી પણ તેમને માટે યુક્તેલ થઈ ગઈ છે. જણવામાં આવ્યું છે કે શિક્ષકોની સંરચા શિક્ષકોના આ સવાલ પર વિચાર કરી રહી છે, અને શિક્ષકોના કામદામાં જરા છુટછાટ મુકાવવાના પ્રયત્નો કરે છે.

શિક્ષકો તમા આમ જનતાને આ પદ્ધતી પસંદ પડી છે કારણ કે ઇલેક્ટ્રન સ્કુલોને ખરચ ઠામને આપવો પડતો હતો. તે હવે સરકારને માથે પડ્યો છે. આને લીધે ખાજોની શીઝ પણ બધી જાય છે. પણ બધી યોજનોની જેમ આનો એક ગેર-ફાયદો પણ છે. પહેલાં ગ્રાન્ટી પોતે શિક્ષકોને કામે રાખતા હતાં, અને ધણા શિક્ષકો શિક્ષકત્વ પ્રમાણપત્ર ધરાવતા પણ ન હતાં. પહેલાં ગ્રાન્ટી એમનો પમાર આપતા હવે, એડ્યુકેશન ડીપાર્ટમેન્ટે એ જવાબદારી લીધી છે. અને પમાર, માણસના બહુતરને હીસાબે આપવા

આ દરમિયાન એડ્યુકેશન ડીપાર્ટમેન્ટે શિક્ષકોના પમાર જોખા કરવાની નિતી સ્વીકારી છે. બધી નીશાળો જેમાં બે સ્કુલો ચાલે છે, જેમાં સવારની સ્કુલમાં એક વાઇસ પ્રીન્સીપલ અને બપોરની સ્કુલમાં બીજો વાઇસ-પ્રીન્સીપલ રાખવામાં આવે છે. બંને સ્કુલોના પ્રીન્સીપલ એક જ હોય છે. આ રીતે પ્રીન્સીપલે ૭ ક્લાસને બદલે ૯ ક્લાસ કામ કરવું પડશે. પહેલાં સવારના પ્રીન્સીપલને બપોરની સ્કુલની જવાબદારી નહોતી. હવે તેને માથે બે નીશાળોની જવાબદારી રહેશે, અને આને માટે એને વધુ વરસના પા. ૨૦ થી પા. ૪૦ મળે છે.

કેબ્રિસજનોને શ્રી નહેરૂની હાકલ

વડા પ્રધાન શ્રી નહેરૂએ કેબ્રિસની સભામાં જાહેર કર્યું હતું કે એ એક ઉઘાડી અને સાફ વાત છે કે સહકારી ખેતી શિવાય આજે વિકલ્પ તરીકે બીજો કોઈ માર્ગ રહ્યો નથી. સહકારી ખેતીનો અર્થ ખેતી માટે વધુ ઉંચી જાતની સામાજિક વ્યવસ્થા એવો થાય છે, આપણે તે અપનાવવો જ રહ્યો. આપણે માટે પસંદગી કરવા નો બીજો કોઈ સવાલ જ નથી. મને નવાઈ લાગે છે કે આ એક ઉઘાડી વાતને કોઈ પણ માણસ કેમ સમજી શકતો નહિ હોય, સહકારી ખેતીના વિરોધીઓને હું પુછું છું કે તમારી પાસે બીજો કોઈ ઉપાય છે? બીજો કોઈ વિકલ્પ છે? આ સવાલનો કોઈ જવાબ આપતું નથી.

એજ છે ખેતીનું ઉત્પાદન વધારવું એ પાયાની વાત છે રાજ્યોમાં ખેતીવાડી ખાતું ખુબ સમજદાર અને કાર્યદક્ષ માણસોના હાથમાં રાખવાની પણ તેમણે સુચના કરી હતી. અને ખેતી યાંત્રિક નહિ પણ વૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિએ કરવાની પણ તેમણે સુચના કરી હતી.

ખેડુતોને નાણા ધીરવાની હાલની પદ્ધતિ સંતોષકારક નથી, જુના વાણિયાની પદ્ધતિ ખરાબ હતી. પણ તે ખેડુતને જરૂરના વખતે મદદ કરતો, પણ આજની આપણી ધીરાણુ પદ્ધતિમાં ખેડુત પત્રકો ભરવા માં થી જ ઉચ્ચ આવતો નથી. ધીરાણુ ઉત્પાદન સાથે સંકળાયેલું હોવું જોઈએ. ધીરાણુનો હેતુ ઉત્પાદન વધારવું

“ઇન્ડિયન ઓપિનિયન”

શુક્રવાર તા. ૨૯ મે. ૧૯૫૯.

મી. બસોન નેશનાલીસ્ટ પક્ષમાંથી ખાતલ

પાલ્મિન્ટના નેશનાલીસ્ટ સભ્યોએ પોતાના પક્ષની સંચાલક સમીતીમાંથી મી. જે. પી. બસોનને કાઢી શુક્રવાનો સહમત નિર્ણય કર્યો છે. એ એક વિચારનીય ખીના છે. આ ઉપરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે આફ્રિકાનર નેશનાલીસ્ટો કેઈ પણ જાતનો વિરોધ સહન કરવાને તૈયાર નથી. વળી એ પણ સ્પષ્ટ થાય છે કે ફરવુઅર્ડ ગમે તેટલું જોર બતાવે તો પણ એટલી વસ્તુ ચોકકસ છે કે કેમી સવાલ ઉપર આફ્રિકાનરમાં બે ભાગલાં પડ્યા છે.

એ દુઃખદ વસ્તુ છે કે આ દેશના એક સુઠી ભર લોકો આ દેશની બહુમતીના લોકોના હુકમન બની ગયા છે. ખીન-ગોરાઓ એ ગોરાઓને હાથે, જે દુઃખ લોગવ્યા છે, એને લીધે આને આફ્રિકાનર નેશનાલીસ્ટ સામે હુકમનની નજરેજ તેઓ જોય છે.

ફરવુઅર્ડના અનુયાયીઓ આમ હોવા છતાં આંધળા બહેરા બની વધુ અને વધુ ગાંડપણ કરવા મચ્યા રહે છે. આવી પરિસ્થિતિમાં એમને આ દેશનું વાતાવરણ બચાવવા કષ્ટ છે. એમ જાણવા મળ્યું છે કે, સરકારને પણ આ બચ છે એટલે પ્રીટોરીયામાં બુદ્ધા બુદ્ધા, એલચી ખાતાઓમાં ફરફરીયા મોકલવામાં આવ્યા છે, જેમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે આફ્રિકન નેશનલ કોંગ્રેસ બળવો કરવાનો વિચાર ધરાવે છે. (આ છપાય છે ત્યારે છેલ્લે ખબર મળે છે કે ચીફ લુથુલી પર પાંચ વર્ષ માટે નજર કેદનો હુકમ બજાવવામાં આવ્યો છે અને તેમની બધી હીલચાલો પર અંકુશ મુકવામાં આવ્યો છે.) સાથે સાથે એ પણ જણાવવામાં આવ્યું છે કે સરકારે મામલો કાણુમાં રાખ્યો છે. આવા વખતમાં વિચાર લોકો બળવાના વિચાર નહોતજ કરે એવું અમારું માનવું છે. અમે ઘણી બાબતો ઉપર એ. એન. સી. સાથે સહમત નથી થતા, તેમ છતાં અમારું માનવું છે કે એ. એન. સી. ના નેતાઓ, સરકારના જેવું રાજકીય ગાંડપણ કરે એવા નથીજ.

એટલું પણ આથી સ્પષ્ટ થાય છે કે જેમના આત્મા એમને ડાખતાં હોય એ લોકોને એવે વખતે ટીકા ઘણીજ કડવી લાગે. મી. બસોનને કાઢી મુકીને નેશનાલીસ્ટોએ પોતાનીજ કબર ખોદી છે. કારણ કે મી. બસોનના અનુયાયીઓ, મોટા ભાગના યુની-વર્સીટીના સભ્યો છે. આને ફરવુઅર્ડની નીતીથી યુનીવર્સીટીના અધિકારીઓ રાજ નથી એ વસ્તુ સ્પષ્ટ છે. પ્રીટોરીયા યુની-વર્સીટીએ પોતાના વિચારો દર્શાવવા માટે એક લીબરલ પાર્ટીનો પક્ષ સ્થાપ્યો છે. પોટચેકસ્ટરમ્મા વિચાર કરાય છે કે, સરકાર ની નીતીની ટીકા કરનારા પ્રોફેસરોનું શું કરવું. સ્ટેલનબોશમાં અશાંત વાતાવરણને થંડું પાડવા માટે પાલ્મિન્ટના સભ્યોને તરત પગલા લેવા પડ્યા હતાં. હુકમમાં આપણે જોઈએ છીએ કે બધી યુનીવર્સીટીઓમાં ફરવુઅર્ડની નીતી સામે અણગમો જાહેર થઈ રહ્યો છે અને આજ વસ્તુને અંગે નેશનાલીસ્ટ પાર્ટીની સમીતીએ મી. બસોનને કાઢી મુક્યા છે. સાથે સાથે એમને એટલું જાહેર કહ્યું છે કે રંગના સવાલ ઉપર આફ્રિકાનરોમાં ઘણા મતભેદ થતો બચ છે.

આપણે માટે આ એક આશા જનક વસ્તુ છે, તેમ છતાં આ ઉપર બહુ મહત્વ આપવું પણ ઠીક નથી. આફ્રિકાનર નેશનાલીસ્ટો સત્તા પરથી એમ નહી નીકળે, એમને આપણે હરાવવાજ જોઈએ અને આ વસ્તુ એકતાથીજ થશે. રંગભેદ વિરૂદ્ધના લાખો લોકોએ એટલું આશ્વસન મેળવવું જોઈએ કે એમના વિરોધી પક્ષમાં તડ પડી છે. અને મોકાનો કાયદો ઉઠાવી પોતાની ચળવળ વધુ મજબુત અને જોરાવર કરવાના પ્રયત્નો કરવા જેથી નેશનાલીસ્ટોના ગર્વોટ વર્તન ઉપર એક આખરી હુમલો થયારની રીતે કરી શકાય.

સંયુક્ત કુટુંબ પ્રથા ભુખમરાથી બચાવે છે

ડરબનના ટ્રિબીઓમાં, એટલી બેકારી છે કે આને વેલ્ફેર ઓરગેનાઈઝેશનનું કામ ધણું જ અધકે થઈ અચું છે. ડરબન ઇન્ડિયન આઈલ્ડ વેલફેર સોસાયટીના સેક્રેટરી મી. વી. એસ. વી. પોલેનું કહેવું છે કે આને ડરબનના ટ્રિબીઓમાં લગભગ ૨૦,૦૦૦થી ૩૦,૦૦૦ લોકો બેકાર છે મી. પોલેનું કહેવું છે કે, ઘણા ટ્રિબીઓ ભુખે મરત એ તેઓ સંયુક્ત કુટુંબમાં ન વસતા હોત તો. પોતાના પગારો એકત્ર કરી કુટુંબના સભ્યો કુટુંબને નબાવે છે, અને આમ ધર સાચવી ધરના બધા માથુસોને પહેરવાનું અને ખાવાનું બાગે પડતું મળે છે. એમ માનવામાં આવે છે કે નાટાલના કે ભાગના ટ્રિબીઓ હજુ, આ રીવાજ ચાલુ રાખે છે. સામાજિક કાર્યકરોનું કહેવું છે કે, આ રીવાજને આર્થિક સવાલોને લીધે જ ચાલુ રાખવામાં આવે છે. નહીં તો ક્યારનો ખલાસ થઈ ગયો હોત અને આપણી રહેણી કરણી માં પશોમની ઘણી અસર હોવાને લઈ આ રીવાજ ક્યારનો નીકળી ગયો હોત પણ એથી આપકને લીધે ન છુટકે કુટુંબો સંયુક્ત થઈને રહે છે.

ના ધરોની રાહ જોતા આને લગભગ ૧૨૦૦ ટ્રિબી કુટુંબો લીસ્ટ ઉપર છે. અને તપાસ પછી એમ જણાય છે કે, લગભગ ૩,૦૦૦ ધરોની જરૂર છે. આ ધરની અમ્લતનો સામનો કરવા માટે કાઉન્સીલ ધરો બાંધી રહી છે. એશરવીલમાં ધરો બંધાયા છે, અને દરેક મીયરબેન્કમાં બાંધકામ ચાલુ છે. તે દરમિયાન અમસ્લાટુજાનામાં સરતા ધરો બાંધવાની તપાસ ચાલુ છે. પણ હાલ ગ્રૂપ એરીયાઝના કાપડને અંગે ઘણી અડચણો જોવા મળે છે. આ રીતે વેલફેર ઓરગેનાઈઝેશનનું કામ ધણું અધકે થઈ પડે છે. સારો ખોરાક અને રહેવાની સગવડ હોવા તો, ટી. પી. જેવા રોમને અટકાવવા થકાય. પણ આપણી સરકાર વરસે લાખો પાઉન્ડ ટી. પી.ની સાથે વાર માટે વાપરે છે, તેમ છતાં રોગો, વધે જોવી પરિસ્થિતિઓ જોઈ કરે છે. ગ્રૂપ એરીયાઝના કાપડને અંગે, ધરો નથી બંધાતા અને નોકરીઓમાં ધલાવણપણું હોવાને લઈને ટ્રિબીઓને આને અત્યંત ખરીબ સ્થિતિમાં રહેવું પડે છે, અને આથી ટી.પી.ના ભોગ તેઓ બને છે.

ડરબન સીટી કાઉન્સીલની ડાઉર્ગેમ કમીટીના ચેરમેન કાઉન્સીલર ને. જે. હીગીનએ કહ્યું હતું કે, ડરબનની ટ્રિબી કામ સામે અગત્યના અમત્પનો સવાલ આને રહેવાની સગવડનો છે, કાઉન્સીલ

ટ્રિબીઓનો સવાલ તો ખરાબ છેજ, તેમ છતાં આફ્રિકનોનું એટલું છે કે, નોકરી વખત તેઓ ચહેરમાં રહી નથી શકતાં, તેથી તેઓ રીઝર્વમાં ભુખે મરે છે.

ડરબનમાં ટાઇફોઇડનો ભય

ડરબનના સીટી હેલ્થ ડીપાર્ટમેન્ટે ટાઇફોઇડના ભયને બહુ મહત્વ નથી આપ્યું પણ ટોમેનરની પાસેના અમકુમ્યાન લતાના ટ્રિબી ડોક્ટરોએ આ વિશે પોતાની ચિન્તા જાહેર કરી છે.

વળી આ ડોક્ટર કહે છે કે ગોરાઓ એ આ બચથી મુક્ત રહેવું ન જોઈએ કારણ કે રોમ રંખેલ નથી બંધાયું અને ગોરાઓના ધરોમાં કામ કરતા ટોમેનરના આફ્રિકનો પાસેથી એમને એપ લાગવાનો ઘણા સંભવ રહે છે.

એક ડોક્ટરનું કહેવું છે કે, કદાચ મીયરબેન્કના પુરના લતાઓમાં ટાઇફોઇડ ફાટતો અટકાવી શકારો, પણ આફ્રિકનોમાં આ રોમ અનેક રૂપે દેખાઈ રહ્યો છે, અને તે ચિન્તાજનક છે. ટાઇફોઇડ એવો રોમ છે કે જે અંદ-વાડમાં વધે છે. ટોમેનરના ત્રલીવ્ષ રહેઠાણો ટાઇફોઇડને વિકસવા અતુકળ સ્ત્રેન છે. આ રોમને જલ્દી અટકાવવાના પ્રયત્નો કરવામાં નહીં આવે તો આખા ડરબન ચહેરમાં તે ઉમરૂપે ફાટી નિકળશે.

ખીચ ઉપર કડકે ઈલાયદાપણું

આ ડોક્ટરનું કહેવું છે કે સીટી હેલ્થ ડીપાર્ટમેન્ટે આ રોમને ફેલાતો અટકાવવા મોકાને બંનેકયનો આપવા માટે ટેન્ડો ખોલવા જોઈએ. એજ એકજ અટકાવવા માટે પમણુ છે.

ડરબનની સીટી કાઉન્સીલને એડોલ્ફ ટોરપીટલ તરફથી એક અપીલ કરવામાં આવી છે કે, અમગેની રીખ ના સાગર સંગમ સુધીની ખીચ ફક્ત ગોરાઓ માટે કરી જોઈએ. એટલે કે ખીન-ગોરાઓને ખીચનો કોઈ પણ ભાગ ન મળે અમગેની નદીના સાંચર સંગમ પછીની ખીચનો ભાગ બહુજ બચવનક સાથે સાથે, ડરબન નોથ ઝેલોસ પાસે અને વર્લનીયામાં બલાજ (અનુસંધાન માટે જુઓ પાનું

ઇસ્ટ આફ્રિકાનો પત્ર

(અમારા ખાસ અખરપત્રી તરફથી)

૨૦-૫-૧૯૫૯.

આફ્રિકાની આઝાદી માટે પ્રચાર

કુનીયાની રાજદ્વારી પરિસ્થિતિ અંગે જે રાજદ્વારી મુદ્દામાં ઉભી થઈ છે. તેમાં આફ્રિકન વલણ અંગે અમેરિકામાં ભોક્ષમત નમ્રત કરવા જેનીયાના યુવાન આફ્રીકન આગેવાન મી. ટોમ ઝોયાલા દ્વારા અમેરિકામાં પ્રચાર પ્રવાસ કરી રહ્યા છે અને જુદાં જુદાં સ્થળોએ ભાષણો કરી યુવાકાંતો આપી, આફ્રીકન મતભવ રજૂ કરે છે.

ત્યારે હવે જેનીયાના ન્યુ જેનીયા ગ્રુપનું મતભવ પણ અમેરિકાની પ્રભુ સમક્ષ રજૂ કરવા એ જુદાના મોવડી મી. બ્લન્ડલ યુરોપનો પ્રચાર પ્રવાસ કરીને અમેરિકા જવાર છે. અને ત્યાં યથે કરી ભાષણો કરનાર છે. આમ અમેરિકા હવે આફ્રિકન યુરોપીયન પ્રચાર માટેનું મંચ બન્યું છે.

મી. ટોમ ઝોયાલાએ વોશિંગ્ટન અમેરિકનસ ફોર ડેમોક્રેટીક એક્શનના વાર્ષિક કન્વેન્શનમાં ભાષણ કરતાં, આફ્રીકનોની આઝાદીની લડતને વધુ પ્રમાણમાં ટેકો આપવા અમેરિકાને વિનંતી કરી હતી અને આ માટે છ મુદ્દાઓ. અપનાવવા બહામણ કરી હતી.

મી. ટોમ ઝોયાલાએ જણાવ્યું હતું કે તમે અમેરિકાને સાધારણ રીતે આફ્રીકાની આઝાદીને ટેકો આપો છે. એ અમે ગાનીએ છીએ પણ દીલગીરી સાથે મારે કહેવું પડે છે કે તમારી સરકાર તેમ કરતી નથી.

આફ્રિકન આઝાદીની લડતમાં તમે છ રીતે મદદ કરી શકો તેમ છે અને એમાં અમે તમારો સહકાર અને મદદ માગી એ છીએ :-

- (૧) વાલીપણા નીચેના પ્રદેશોની અંશતઃ અમર સંપૂર્ણ આઝાદી માટે નો ચોક્કસ સમય નક્કી કરાવવામાં યુનેને તમે ટેકો આપો.
- (૨) સાર્થક વિસ્તારો જેવા કે આલ્બેરિયા, સેન્ટલ આફ્રિકા અને જેનીયાને તેમની આઝાદી મેળવવાના કામમાં સક્રિય મદદ આપો.
- (૩) ખીન. લસ્કરી યોજનાઓને વધુ ઉદારતાથી મદદ કરો.
- (૪) સાઉથ આફ્રીકાની અમાન્યથી રંગબેદની નીતિ નાણુદ કરવામાં અમર બદલાવવા સંગીન પ્રયત્ન કરો.
- (૫) સાઉથ વેસ્ટ નેટલ આફ્રીકાને આંતરરાષ્ટ્રીય અકુચ નીચે લાવવામાં રચનાત્મક નવાં પગલાં લેવાં અને

- (૬) ચોટુઆલ અને સ્પેન એ બેએ પોતાનાં સંરચાનો અંગેનો રીપોર્ટ યુનેમાં પેશ કરવો એવી આફ્રીકનોની માનવ્યુને ટેકો આપો.
- મી. ટોમ ઝોયાલાએ આમ આફ્રીકાની આઝાદીની લડતમાં અમેરિકાને આ રીતે ટેકો-મદદ આપવા અમેરિકાને ને ભારપૂર્વક વિનંતી કરી છે.

પોલીસ અને કેદીઓ વચ્ચે મેચ

લીરાની જેલમાં કેદીઓ અને પોલીસ ની ટીમ વચ્ચે કુટબોલ મેચ રમાઈ હતી તેમાં ચાર કેદીઓએ એક ટેન્ડરબલ ને માર્યો હતો એટલે એ ચાર કેદીઓ ને જુદી ટેબલમાં પુરવા ફૂકમ કરવા માં આવ્યો. પણ તેઓ ખીન કેદીઓ જેમા બરાઈ ગયા અને જુદી ટેબલમાં જવા ના પાડી એટલે પોલીસ ત્યાં આવ્યા દરમ્યાનમાં કેદીઓ રોટર માં ધુસી ગયા અને પાવડા વગેરે હથોટીઓ ધારી પોલીસ પર ફૂમલો કર્યો. પોલીસ સુધી. ને એક પથરો વાગ્યો પોલીસ પાછા હટ્યા કેદીઓ પોતાની જાતે કેદખાનામાં પાછા ગયા અને તાણુ વાસી દીધું.

મેજરટ્ટે તાણુ જોલવા જણાવ્યું પણ કેદીઓએ માન્યું નહિ એટલે પોલીસ પાર્ટીએ અંદુકો મંઆવી તાણુ તોડ્યું. આમાં એક વોરડર અને એક કેદીને ઘેડી છૂલ થઈ. બારણું ખુલ્યું અને પોલીસે કેદીઓને જેલમાં પુરી દીધા.

જર્મનોનો આફ્રિકામાં ખળનો

ટાંગાનીકામાં પહેલા વિશ્વયુદ્ધ વખતે ટમ્બોરા નજીક એક જગ્યાએ જર્મનોએ સોનાનો-ગીનીઓનો ખળનો દાટ્યો હતો એના ખબર એક વૃષ્ઠ આફ્રીકને આપ્યા હતાં. એને કહ્યું કે, પહેલા વિશ્વયુદ્ધ વખતે એ ખળનો દાટવા માટે જે ખાડો ખોલો હતો તે ખાડા ખોલવામાં દું પણ હતો. ખાડા-ખાઈ એ ખોલી અમે તેમાં કેટલાક ખાનગી દસ્તા વેળે અને હાથીદાંત પણ દાલેલ હતો. અને તે ખાદ જર્મનો ટમ્બોરા છોડી ચાલ્યા ગયા હતા. ટમ્બોરામાં તે વખતે જર્મનોની ટંકચાળ હતી. જણાવાયું હતું કે આ ખાડા ૧૨ ફીટ કરતાં પણ ઊંડા ખોદાયા હતા. ખળનો શોધનારાઓએ ૧૨ ફીટ કરતાં પણ વડુ ઉંડુ ખોદ્યું છતાં કોઈ જાતનો ખળનો મળ્યો નહિ.

હોદી વકીલોની આફ્રિકન વકીલોને મદદ

કોપાના ક્ષેત્રમાં નાટાલના હોદી વકીલો પોતાના આફ્રિકન સહ કામ કર્તાઓને ઘણી મદદ કરી રહ્યાં જણવા માં છે. નાટાલના સૌથી પ્રથમ આફ્રિકન એટરની એક ગોરા વકીલની ઝોશીસ માં કામ કરતાં હતાં. ત્યાર પછી મી. રેશ -ગોબોએ વકીલની ડીમી મેળવી છે તેઓ એક હોદી વકીલની ઝોશીસ માં કામ કરતાં હતાં. મી. આઇઝીક માટલેટ કે જેઓ ટુંક સમયમાં સુપ્રિમ કોર્ટમાં એટરનીની અપીલ કરવાના છે તેઓએ પણ એક હોદી વકીલની ઝોશીસમાં કામ કર્યું હતું. આ ઉપરતાં અમારી જાણમાં ખીન ત્રણ આફ્રિકનો છે કે જે હોદી વકીલોને લાં કામ કરી રહ્યા છે.

હોદી વકીલોએ ઘણી જુજ શી અને કેટલાકે શી વગર ખીન-ગોરાઓ માટે પોતાની ઝોશીસના દરવાજા ઉપાડ્યા છે. શી પણ પ્રીમીયમ પદ્ધતીથી લે છે. ગોરા વકીલો કરતા ખીન-ગોરા વકીલો એકા ઢોવાથી આ સવાલ હજુ થોડો કડચુ છે નવ.

ખીચ ઉપર કડક ઈલાયદા પાણું

(૨૦૨ પાનાનું અનુસંધાન) રહેવાસીઓ ઢોવાને લીધે આ ખીચ ખીન-ગોરાઓને મળવી મુશ્કેલ છે.

ભુતકાળમાં ખીચ ઉપર ખીન ગોરા ઝોને ન આવવા દેવાનું કારણ એક એ હતું કે ખીન ગોરાઓ બહુજ મંડતાડ કરતાં હતાં. અને ખીલું કારણ એ કે, ગોરી ઝોઓના નહાવાના નામા પહેરવેશ સામે ખીન ગોરાઓ જોતા, એ ગોરાઓને પસંદ નહોતું. પહેલી મુદ્દા સામે ઢોવા છતાં તે ઈલાયદાપણુના કાપદાઓથી દુર કરી નહીં શકાય. રચ્છતા લાવવા માટે સીડી કાઉંસીવે, અંદવાડ સામેના પોતાના કાપદાઓને વધુ કડક પનાવવા જોઇએ. ખીન મુદ્દો જરા વિચિત્ર છે, રોજના છાપા ઝો ઉપરથી આપણે જોઇ શકીએ છીએ કે ગોરી ઝોઓના ખીચના નગન પહેરવેશ ઉપર ઘણી ટીકાઓ કરવામાં આવે છે જે તેઓ એમ ઇચ્છતા હોય કે ખીન-ગોરાઓ તેમનું નિરક્ષણ ન કરે તે તેઓ સભ્ય પહેરવેશ શું કામ નથી પહેરતા?

પાંચ છ વર્ષ પહેલા આર્ટીકલ શીપની જમા માટે ઘણી મુશ્કેલીઓ હતી. એટરનીઝ એકેમીશન કાયદા અનુસાર કાર્ક એક વકીલની નીચે મેથી પાંચ વર્ષ સુધી કામ કરવું જોઇએ. આ અનુભવ વકીલની પરીક્ષા પાસ કરી પછી મેળવવા પર છે, ગમા થોડા વર્ષો પહેલા નાટાલમાં અવ્યા માહ્યા ત્રણ કે ચારજ ખીન-ગોરા વકીલો હતાં. આ લોકોએ પોતાની ડીમી ઇન્સંડમાં મેળવી હતી. અને ત્યાંજ આર્ટીકલ શીપ બરી હતી. મહાત્મા ગાંધી કે જેઓ આ દેશના સૌથી પ્રથમ હોદી બેરીટર હતાં તેઓએ પણ એમજ કર્યું હતું.

ઘણા સમય સુધી ગોરા વકીલો પોતાની ઝોશીસમાં ખીન ગોરાઓને રાખવા પ્રુશ નહોતા. એમાં કેટલાક અપવાદ હતા અને તેઓએ ઇચ્છા દર્શાવી હતી. પણ તેઓને ભરવાની શી ઘણી મોટી રહેતી. આજે હવે

ગોરાઓના રક્ષણ માટે સર્વસ્વનો ત્યાગ કરવા પ્રોફેસર ઇચ્છે છે

કોરોની યુનીવર્સીટીના પ્રોફેસર સી. જે. થેસે એક યુલાકાતમાં જણાવ્યું કે, સારા સાઉથ આફ્રિકાની રચના માટે જે રાષ્ટ્ર વ્યાપી ચળવળ શરૂ કરવામાં આવી છે તેને માટે સર્વસ્વનો ત્યાગ કરવો જરૂરી છે. કેમ કે મોડી યા વહેલી સાઉથ આફ્રિકા પર ખીન-ગોરાઓની ફૂકમત થશે.

માટે જે ગોરા જુઓએ સંગીત થવા ની જરૂર છે. "સારા સાઉથ આફ્રીકા"ની ચળવળ માટે દુર્ગમરોની સંખ્યામાં સભ્યો નોંધાયા છે અને ૧૭૦ ગીનીના દાનથી આ ફંડની શરૂવાત કરાઈ છે. બધામાં પ્રોફેસરે કહ્યું કે ઝન પત્રો મને અહવાડીયાના મળે છે. અને કહેવામાં આવે છે કે પોતાના હકક માટે લડવું અને સારો અંત આણવો જરૂર છે. આફ્રીકામાં ગોરાઓ સામે સખત અચળગમે જાગ્યો છે. અને તેમાં કહેવાતા યુરોપીયનો તરફથી વધારો થાય છે. કારણ તેઓ આફ્રીકાનર નથી થવા માગતાં.

ગોરાઓ પર ઘણા આરોપો છે અને તે તેમને વાફજ છે. સાઉથ આફ્રીકાને મુખ્ય સવાલ જાતીઓને નથી પણ રાજકીય છે. સાઉથ આફ્રીકાની રાજકીય ખરાબી પ્રજ્વલતાકથી દુર નહી ચાપ એને

તિબેટ : લામાઓનો અદ્ભુત પ્રદેશ

(કેનીયા ડેલી મેલમાંથી)

(અમા અંગ્રેજી માધુ)

આવો છે તિબેટ !

લામ લામાનો સાક્ષાત્કાર કર્યો પછી મને અને મારા ચાર મિત્રોને પોતાલામાં જ રહેવાનું સંભાગ પ્રાપ્ત થયું. પ્રભુની એ કૃપાએ મારા જીવનની ઉન્નતિમાં મદદતરનો ભાગ બન્યો.

હું જાણું છું કે, મારા મોટા ભાગના વાચકો અમારી (તિબેટવાસીઓની) ધાર્મિક માન્યતાઓ, દિવ્યદ્રષ્ટિ અને મનની અદ્ભુત શક્તિ વિષેની વાતોમાં વિશ્વાસ ધરાવતા નથી. પરંતુ અમારા મારે તો એ એક અનુભવેલું સત્ય છે.

તિબેટમાં એવા લામાઓ છે જેઓ નમ શરીર બરફથીલાઓ પર સુષને શરીરના તાપને એટલેા વધારી શકે છે કે જેથી બરફ પીમળીને વહેવા લાગે તમેા માનેા યા ન માનેા તિબેટમાં એવા લામાઓ પશુ છે જેઓ ધરતીથી ઉચે આકાશમાં પશુ રહી શકે છે, પરંતુ અરા સિદ્ધપુરુષો પોતાની સિદ્ધિઓનું પ્રદર્શન કરતા નથી.

અમે શરીરને એક પિત્તર માત્ર માનીએ છીએ. એ પિત્તરનાં દાર ખોલીને સિદ્ધ પુરુષો મુક્તપણે આવન કરી શકે છે. વિચારોની ગતિથી તેઓ સર્વત્ર ભ્રમણ કરી શકે છે ને શરીરના અંધનથી મુક્ત મેળવી શકે છે.

અમે માનીએ છીએ કે વિચાર શક્તિની લક્ષણ છે અને દરેક પ્રદાય એક અદ્ભુત શક્તિ છે. વિચારોના નિયંત્રણ દારા ઠાઇ પશુ વ્યક્તિને કે પ્રદાયને પ્રભાવિત કરી શકાય છે.

લોહો અમને બોદધર્મો માને છે, એ વાત બરાબર નથી. અમારો ધર્મ લામાધર્મ છે. બોદધર્મને અમે નિરાશાત્મક અને નહારાત્મક ધર્મ માનીએ છીએ. અમારો લામાધર્મ આશા અને વિશ્વાસથી બરાર છે. આત્માના અમરત્વમાં અમને શ્રદ્ધા છે. શરીર પર વર્તનને અમે વજ્રપરિવર્તન સમાન મણીએ છીએ.

મૃત્યુ અને જન્મ બંને સાપેક્ષ (Relative) અને પરસ્પર અવલંબીત છે. મૃત્યુજપ મનુષ્યજન્મ મરણોના ચક્રમાંથી છુટી શકે છે.

અમારી માન્યતાઓ

પુર્વ જન્મનાં કૃત્યો પ્રમાણે આ જન્મ સુખદુઃખ મળે છે એવું અમે માનતા નથી. ધર્મ તો માણસના શરીર સાથે જ 'મરી' જાય છે, અલખત, આત્મા જીવંત રહે છે.

આત્મા જ્યોતિસ્વરૂપ છે અને મૃત્યુ સમયે એ જ્યોતિ મંદ પડી જાય છે. શરીરના આધારે કે અવલંબન વિના પશુ આત્માની જ્યોતિ પ્રકાશી શકે છે. માણસનું શરીર મૃત્યુ પામે ત્યારે આત્મા પોતાની સ્વતંત્ર પ્રકૃતિને કારણે ત્રેત થઇ જાય છે. અમે અમારી ધાર્મિક ક્રિયાઓ દારા આવા ત્રેતનું મામંદર્શન કરી શકીએ છીએ.

અમારે ત્યાંના સિદ્ધ પુરુષો (લામાઓ) માનસીક સંક્રમણની ક્રિયાઓ દારા ત્રેતોનો સંપર્ક સાધીને તેમને ત્રેતયોની માંથી મુક્તિ અપાવી શકે છે.

મૃત્યુનાં દર્શન

આમ, અમારી માન્યૂમિ ટીબેટ અનેક પ્રકારના જ્ઞાનનો મંડાર છે. પરંતુ આ પ્રકારના સાંસારીક જ્ઞાનને અમે એક કુતુહલ માત્ર માનીએ છીએ. અમારી મુખ્ય સિદ્ધિઓ આધ્યાત્મિક ક્ષેત્રે જ છે.

હું પંદર વર્ષનો થયો ત્યાં સુધી આવી અનેક ભૌતિક આધ્યાત્મિક સાધનાઓ મેં કરી, એક દિવસ ફરી દલાઇ લામાએ મને બોલાવ્યો. મંબીરતા થી એમણે મને કહ્યું. 'લોગસંગ, તારે હવે મૃત્યુનો સાક્ષાત્કાર કરવાનો છે.'

મને એક વ્યક્તિ પાસે લઇ જવામાં આવ્યો, જે મૃત્યુ નજીક જઈ પહોંચી હતી. 'સેસ' મઠમાં ધ્યાનરથ રિયતિ માં પદમાસન વાળાને એક લામા મૃત્યુની નજીક સરી રયા દતા. એના આત્માની જ્યોત ઝાંખી પડી રહી હતી. મેં નરી આંખે એ સાધુના આત્માને શરીરથી અલગ થતો જોયો.

ટીબેટમાં મૃતદેહને બાળવામાં કે દાટવામાં આવતો નથી; કારણ કે બાળવા માટે ઈંધણ અને દાટવા યોગ્ય ભૂમિ તિબેટમાં મળવાં મુશ્કેલ છે. આમ-હોવાથી મૃતદેહને જીવ જંતુઓના આહાર માટે છોડી દેવામાં આવે છે, પરંતુ સાધુનું શરીર તો પવિત્ર મણાય છે અને એને સુરક્ષિત રાખવું એ પરમ કર્તવ્ય ગણાય છે.

એ શરરીનું શું થયું

એ નિયમ પ્રમાણે એ લામાના શરીરને પશુ સુરક્ષિત રાખવાની અમે તકપારી કરી. દીપોના મંદ પ્રકાશમાં એ શરીરને એક ગોંધરામાં ઉતારવામાં આવ્યું એ જ્ઞાનની શાંતી ગંભીર

અને ભયંકર હતી. એ પછી ત્યાં જે બન્યું એને કહેવાની વાત તો દુર રહી જોવાથી જ સાધારણ માણસ તંમ થઇ જાય.

સાધુના શરીરમાંથી માંસ હાડકાં કાઢી લેવામાં આવ્યાં, ચામડીને યુગ્મ ઘોળને સૂકવી દેવામાં આવી, અને પછી તેમાં એક પ્રવાહી ભરવામાં આવ્યું તે શોડીવારમાં જમી મળ્યું, આ રીતે એ શરીર ફરી જીવંત મનુષ્ય જેવું બની મળ્યું. પછી એના પર લેપ લગાડવા માં આવ્યો અને એ સુકાઇ ગયા પછી એના પર રેશમી વસ્ત્રની પટીઓં લપેટવામાં આવીને ફરી એના પર લેપ કરવામાં આવ્યો. એક રાત ફરી શખને સૂકવવામાં આવ્યું.

બીજા દિવસથી એ શખને એક વનસ્પતિ અને ક્ષારથી બરેલા કમરામાં દાટવામાં આવ્યું. સાત દિવસ આ રીતે એ શરીરને વનસ્પતિમાં પકવવા માં આવ્યું. અભિપારમાં દિવસે તે સુવર્ણ મંડન માટે તકપાર થઇ ગયું.

સુવર્ણ—મંડન ક્રિયાના વિશેષણોએ પોતાની કુશળતા દારા એ શરીર ઉપર સુવર્ણના વરખ લગાડયા. સુવર્ણના આં વરખ એવી કુશળતાથી લગાડવામાં આવ્યા કે શરીરની એકેએક રેખા જીવંત થઇ ઊઠી.

પછી એને લઇ ગયા

પછી એ શરીરને એક વિશાળ બવનમાં લઇ ગયા. એ બવનમાં એવાં અનેક સુવર્ણ શરીરો રાખવામાં આવ્યાં હતાં. સુવર્ણશરીરોની એ દારમાળા જોઈને હું તો દંગ જ થઇ ગયો. હું જાણે પરલોકમાં પહોંચી ગયો હોઉં એવું મને લાગ્યું એવી એક સુવર્ણ પ્રતિમા પાસે જતાં મને વિચિત્ર અનુભવ થયો. એ સુવર્ણનું શરીર જાણે મને ખેંચતું હોય એમ લાગ્યું. એ વખતે મારા ચાર મિત્રોને ડોંડપે (જે મારી સાથે દતા) મારો ખબો યાખડી કહ્યું : 'એાળજે છે એ સુવર્ણ પ્રતિમાને ? ત્યા જન્મે તું આ જ શરીરમાં હતો.'

ફરી એક બીજી પ્રતિમાને ચીંધીને કહ્યું : 'અને આ શરીરમાં હું હતો.'

આવી અનેાખી અને શુદ્ધવાત છે અમારા તિબેટ દેશની !

લોખસંગની કહાણી

આ રીતે લોખસંગે પોતાની ઘણી અને અજબગી કરી વાત લખી છે. પોતે મૃત્યુનો સાક્ષાત્કાર કર્યાનું પશુ લખ્યું છે. અને શરીરથી સ્વતંત્રતા પ્રાપ્ત કર્યાનો પશુ એનો દાવો છે. પુસ્તકના અંતમાં એ લખે છે :

‘હું એક તિબેટી લામા છું. મારું નામ મેં લોખસંગ પસંદ કર્યું છે, પરંતુ એ મહં અંદે નામ નથી. હું અત્યારે આ અંગ્રેજોના શરીરમાં છું અને જેની કથા મેં લખી છે એ શરીરમાં અત્યારે હું નથી, મારી શક્તિ દારા આ શરીરના ખારણ કરનારને મેં બીજી જગ્યાએ મોકલી દીધેલ છે. આ બધું મે મારી વાત લોકોને કહેવા માટે અને મારી માતૃભૂમિ તિબેટ વિષે માહિતી આપવા માટે કહ્યું છે. હવે આ શરીર એના પહેલાંના અધિકારીને સોંપીને હું પાછો જઇ રહી છું.’

દશ વર્ષમાં રંગબેદ જયોજ નોઈએ

ગુલા સોમવારે રાતના બીશપ હરલી એ એક સભામાં બેલતા બજાવ્યું હતું કે; 'શાંતીથી અથવા હાંસાથી આ દેશમાંથી રંગબેદનો નાશ ૧૦ વર્ષમાં થશેજ.

ઇલાવદાપણને લીધે આર્યાઈ અને ઉલોગીક ક્ષેત્રમાં ઘણી રીતે બાપટોટ અથવા હડતાળ વિગેરેને લીધે ઘણું સહન કરવું પડશે. સાલિય આફ્રિકામાં ઉભી થયેલી આ કટોકટી કુદરતી નથી પશુ આપણે જાતે જીતી કરેલી છે.

કદાચ ગોર સાલિય આફ્રીકા હુંક વખત માટે પોતાના બળપર જીતુ રહે. કારણ તેની પાસે સૈન્ય અને સત્તા છે પણ તેનો અંત આવશેજ. આ વાતાવરણમાં ઉત્પત્તી સામાજીક આર્યાઈ અથવા રાજકીયને ઘણી આડખાલીએ ઉભી થાય છે.

ટેલક ગોરાએ અહીંસક ચળવળ પર શ્રદ્ધા રાખી બેઠા છે પણ મને તે બધુ યોગ્ય નથી જણાયું.

વખત આવશે ત્યારે કાંતી ફાટી નિકળશે અને જેને જે હાવસે તે રસ્તો લેશે.

બાન્ડુ રયાન એ એક આફ્રીકનો માટે પાંજર છે. ગોર પ્રજીવ અને ગોરા સંસ્થાનવાદની એ એક વિપારી બાજ છે.

વધુમાં તેઓએ કહ્યું કે, આફ્રીકનો માને છે કે કોઈ પણ ચિજ તેઓ સિવકારવા તકપાર નથી જ્યાં સુધી રંગબેદ અને ઇલાવદાપણ નાશ ન થાય. અને એમ તેઓ કહે તો આપણે કેમ તેમને હોય કઈ શકીએ ?

આથી એકજ વાત છે કે રંગબેદ નાશુદ થવેા જ નોઈએ. શાંતીથી કે હાંસાથી. અને એ ગોરા સાથે આફ્રીકાના હાથમાં છે કે કહે મારે રંગબેદનો નાશ કરવેા છે.

લેબન પ્રસંગો માટે

અમને મળો.

સુરતી જમણના અમે રેપેસ્પલીસ્ટ છીએ.

શ્રી કેપીટનની અંગત રેપરેખ નીચે યુનીયનના અને રોડેસીયાના કોઈ પણ ભાગમાં તમારે યુદ્ધમાં આવી રસોઈ કરવાનો અમે કન્ટ્રીસ લઈશું.

કેપીટનસ પાલ્કની હોટેલ

(ધી કોર્નર મીઠાઈ હાઉસ)

એ અને વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટના ખુલ્લાપર - ડરબન.
ફોન નંબર ૨૩૪૧૪ ટેલીગ્રામ : KAPITAN.

ધીરુબાઈ પી. નાયક

યુદ્ધકાળ, યુદ્ધકાળ, વીમાનાં અને જનરલ એજન્ટ

હોંદુસ્તાન અગર દુનીયાના કોઈ પણ ભાગની હવાઈ રિપાર્ટ અગર જમીન માંગે યુદ્ધકાળ કરવા ધેર બેઠાં અમારી ખાસકરે પ્રબોધ કરો.

ઈંગ્લી, આજ, ચોરી, દુલ્લહ, નાસ્તમાત, પ્યેટઆસ, વિગેરેના વીમા અમે ઉતારાની આપીએ છીએ.

ઈન્ડિયન એરલાઇન્સ, પેરસનલ એરલાઇન્સ, દિસાનના ચોપડા લખાવવા રેવન્યુ ઈન્ફોર્મેશન સર્વિસીકેટ કે વેપારના લાયસેન્સો. પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લગતી બાબતોમાં કોઈ પણ કી લીધા વિના અમે મફત સલાહ આપીએ છીએ.

નેશનલ યુનિયનલ લાઈફ એસોસીએશન ઓફ આસ્ટ્રેલીયા અને ચોઈચાલર ઈન્સ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડના પ્રતિનિધિ.

Phone : 33-9033. 26 Barkly Arcade,
Cor. 38, Market & Diagonal St., J'BURG.

તાજું ઉમદા ફ્રુટ

આંબા અળખ, લીલી અળખ, રતાળ અને સુરણની ગ્રાસમ ચાલુ છે. આડુ પેની ૮ રતલ, લંસણ શી. ૧-૩ રતલ, પાપડ નંબર ૧ શી. ૧૦, નંબર ૨ શી. ૮ ૧૦૦.

ક્યુરી અને ચેવલી પાન ખબર ભાન, પોસ્ટલ બુક, પાસપોર્ટ ગોલ શી. ૧૦-૬ લાંબી અને રફેર પાસપોર્ટ શી. ૧૧-૧ રબન.

રોડેસીયા, ન્યાસલેન્ડ અને બ્રિલેબન કેંગોના આરડેરો ઉપર પ્રવૃદ્ધ મ્યાન આપી કોઈ પણ વસ્તુ પરમીટ કરાવી શકાશે.

All prices subject to Market fluctuations.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.
WHOLESALE FRUIT MERCHANTS
P. O. Box 251. DURBAN.

ફરનીચર! ફરનીચર!! ફરનીચર!!!

બેલ્કમ સુટ, લાઈનીબ્રુમ સુટ, વોઈકોળ, હેરિંગ્લેસ્ટ, સાઈલ બોર્ડ ઓફીસ ડેસ્ક, યુક કેસ, ટેબલ, તબન કીકાચત બાને ખરીદી શકશો. બંને પધારી લાભ લેવા યુકેસો નાં.

—બોક્સ, ટેબલ અને કીચન હેરેસર—

એ હમારી રેપરેખ નીચે તઈયાર પાચ છે. તેનો સ્ટોક હમેશાં તઈ-યાર રહે છે. માત્ર રોકડા ભાવેના પ્રાઈસ લીસ્ટ મંગાવો અને વેપાર આગલ વધારો.

L. MISTRY

51 BREE STREET, BURGERSDORP. J'BURG.
PHONE 33-4691. BOX 2626.

હોંદની મોટામાં મોટી વિમાની કમ્પની તમારી સેવામાં

—ધી—

ન્યુ ઈન્ડીયા ઈન્સ્યુરન્સ

કંપની લીમીટેડ

સાઉથ આફ્રિકાના એકજ મુખ્ય પ્રતિનિધિ

રસ્તમજી બલભાઈ રસ્તમજી

૧૪૦ ક્વીન સ્ટ્રીટ,

ડરબન — નાટાલ.

સેવા અને નિર્ભયતા

માટે અમને મળો.

બધી બતના વિમાઓ અમે ઉતારીએ છીએ.

પી. ઓ. બોક્સ ૧૬૧૦.
રેસીડેન્સ : ૧૧૧ ઇલેવનથ એવન્યુ,
ડરબન.

ટેલીફોન :
ઓફીસ : ૨૫૮૪૫
રેસીડેન્સ : ૩૬૪૧૩.

હિંદનો પત્ર

(અમારા અખરપત્રો તરફથી) ૧૫-૫-૫૯.

નહેરુનાં પાણીનો ઝગડો

ની દિલ્હી, તા. ૧૪ : વડા પ્રધાન શ્રી જ્વાહરલાલ નહેરુએ આજે અમેરિકાની માસીક પત્રકાર પરિષદમાં નહેરુ ક્યુબા હાઉસ કે વિશ્વ બેંકના પ્રમુખ શ્રી મુલન બલેકે “નહેરુના પાણીના ઝગડા” અંગે જે દરખાસ્તો રજૂ કરી છે તે આર્થિક રીતે ધણી વિશાળ અને કદાચ આપણી ધારણા કરતાં પણ ધણી વધુ પડતી છે, તેમજ જે સમય માટે ભારતે પાકીસ્તાનને પાણી આપવાનું ચાલુ રાખવું પડશે તે સમય પણ ધણી લાંબો છે.”

શ્રી નહેરુએ એક પ્રશ્નનો જવાબ આપતાં જણાવ્યું હતું કે ભારતને જે જ માતમાં રસ છે. એક તો એ કે ભારતને જોવા કાર્યક્રમની જરૂર છે કે જે દરમિયાન ભારત પાકીસ્તાનને પાણી આપવાનું બંધ કરી શકે; અને એ દરમિયાન પાકીસ્તાન ભારતીય પાણી પુરવઠાને બદલે પોતાની નહેરુ દ્વારા પાણી મેળવી શકે અને ખીજ એ કે આ નહેરુ માટે ભારતને જે નાણાં પાકીસ્તાનને આપવાના છે એ.

વડા પ્રધાને મંગલા બંધ અંગે જણાવ્યું હતું કે આ બંધ અંગે આપણે ભૂતકાળમાં વાંધો લીધો હતો એનો મંત્રણામાં આકતરો ઉલ્લેખ કરાયો છે. આપણે તો જે નાણાં નહેરુ માટે આપવાના છે તે અને સમયની સાથે જ લાગેવળે છે, કેમકે એટલેા સમય આપણે પાકીસ્તાનને પાણી આપવાનું ચાલુ રાખવાનું છે. એ સિવાયની અન્ય યાચતો ભારત અને પાકીસ્તાનની આંતરીક યાચતો છે.

એ સ્વીકારી શકીએ નહીં

શ્રી નહેરુએ ઉમેર્યું કે મંગલા બંધ ખાંધવામાં આવે તો એનાથી જે રેઝરવાયર અને એમાં ભારતીય પ્રદેશ નો મોટો ભાગ આવી જાય અને પાકીસ્તાનનો તો થોડો જ ભાગ આવી જાય છે. અને આપણો હક કુટવાઈ જતો હોય એવું કશું પણ સ્વીકારી શકીએ નહીં.

ભારત-ચીન વચ્ચે કોઈ મહાગાંઠ નથી-શ્રી નહેરુની જાહેરાત

વડા પ્રધાન શ્રી નહેરુએ પત્રકાર પરિષદમાં જણાવ્યું હતું કે દલાઈ લામાના તિબેટ ખાતેના પુનરાગમન વિષે કોઈ પત્રોની આપલે થઈ નથી, અમારા વચ્ચે કોઈ મહાગાંઠ નથી અને એક ખીજને સંદેશો પાઠવીએ છીએ. દલાઈ લામાની ભારત ખાતેની દાબરીથી ચીન-ભારત વચ્ચેનો સંબંધો તંજ યશે એવા પ્રશ્ન ના જવાબમાં શ્રી નહેરુએ ઉમેર્યું કે

ભવિષ્યામાં ડોકીયું કરવું કઠિન છે પરંતુ દલાઈ લામાની દાબરીથી ભારત-ચીનના સંબંધ કેટલેક અંશે તો તંજ થયા છે.

અમેરીકામાં “અપરાજીત”ની પ્રશંસા

ન્યુયોર્ક સામયિકના ફિલ્મ વિવેચક જોહન મેક્ટોને ન્યુયોર્કમાં યર થયેલ ભારતીય ફિલ્મ “અપરાજીત”ની ભરપુર પ્રશંસા કરી છે. એમણે જણાવ્યું છે કે આ ફિલ્મ ભારતીય જીવનમાં જે ડોકીયું કરાવે છે, એની પાછળની દૃષ્ટિ ટીકાત્મક હોવા સાથે સદાનુજીતિયુક્ત પણ છે.

“ન્યુયોર્કર” અહેવાલીકના આ અહેવાલીયાના અંકમાં મેક્ટોને જણાવે છે કે વીસીના ગાળાના ભારતીય જીવનનું આલેખન કરતાં દિગ્દર્શક સત્યજીત રેનાં ત્રણ ચિત્રોમાંનું એક “અપરાજીત” છે.

સહેલાયથી પ્રસન્ન ન થતાં વિવેચક મેક્ટોને “અપરાજીત”ના નટ નટીએ ની પણ સારી પ્રશંસા કરી છે.

ગાંધીજીની જીવન ફિલ્મ

ગાંધીજીનાં જીવન ઉપર આધારિત ફિલ્મ ૧૯૬૦ના ઓગસ્ટ સુધીમાં પુરી થઈ જશે એમ જણાવાય છે. ગાંધીજીનાં જીવનનું વૈવિધ્ય તો અનંત હતું. એ બધું કોઈ ફિલ્મમાં આવી શકે નહિ એટલે નિર્માતાએ અચિત્ર કથાત્મક ફિલ્મ ઉતારવાને બદલે ‘ગાંધીજીનો ભારત ઉપરનો પ્રભાવ’ એ વિષયને રૂપરેતી ફિલ્મ ઉતારવામાં આવશે. ગાંધીજીના જીવનનાં અંતિમ વરસોની પ્રવૃત્તિ એમાં બતાવવામાં આવશે.

આ ફિલ્મ ગાંધી સ્મારકનિધિ અમેરીકાની એક ફિલ્મ કંપનીના સહકારની સાથે ઉતારી રહી છે. એમાં કામ કરવા માટે મુખ્ય નટ મેળવવાની મુશ્કેલી નિર્માતાએ નહીં સુકી છે છતાં ફિલ્મની યજ્ઞાત આઠરોબરની ખીજાએ કરવાની તેમની ધારણા છે.

તિબેટી શરણાર્થીઓ

ભારત સરકારના મુખ્ય સંપર્ક અધિકારી શ્રી નંદાએ જણાવ્યું હતું કે ૧૦૦ તિબેટી શરણાર્થીઓની એક ટુકડી તા. ૧૦મીએ બોમ્બેથી મીસા મારી જવા ઉપડી હતી. કેટલાક પગે ચાલે છે જ્યારે ખીજા કેટલાક અચ્ચર પર બેસીને પ્રવાસ કરે છે. આમાં એક લામાનો અવતાર મણાતા અમરણી પણ છે, તેમને નિરાશ્રિત છાવણીમાં ખાસ સમવડ અપાશે.

ખીજા એક દળર શરણાર્થીઓ તાવાંજથી મીસામારી આવી રહ્યા છે અને ખાકીના હ દળર એ વિસ્તારમાં છુટાછવાયલા પડ્યા છે. અત્યારે તો દરરોજ ૧૦૦ શરણાર્થીઓની ટુકડીને મોકલવાની વ્યવસ્થા કરાઈ છે. શરણાર્થીઓમાં ૧૦ ટકા કરતાં ઓછી સ્ત્રીઓ છે. અત્યાર સુધીમાં તિબેટમાંથી ૧૧, ૫૦૦ માનવીઓ નિર્વાસિત તરીકે તિબેટની સરહદમાં ભારત સીકીમ અથવા જુતાન આવ્યા છે. તેમાંથી આશરે ૧૫૦૦ ભૂતાન અને ૨૦૦ થી ૩૦૦ સીકીમ ગયા છે. ખાકીના ભારત આવ્યા છે.

ગાંમતોકથી મળતો અહેવાલ જણાવે છે કે ચીની સત્તાવાળાઓએ જુતાન ગયેલા નિર્વાસિતોને અપીલ કરી છે કે ‘તમે તિબેટ પાછા આવો, તમારી સામે કોઈ પણ જાતના પગલાં લેવામાં આવશે નહિ.’

રૂ. ૩૨,૦૦૦ની કિંમતનું દાણુચોરીનું સોનું

મુંબઈના કરદમ અધિકારીઓએ મુંબઈના બંદરમાં રૂ. ૩૨૦૦૦ની કિંમતનું જેરકાપદે સોનું અને અરીણુ કપળે ક્યું છે.

પુર્વ આફ્રિકાના બંદરોએથી અહીં આવી પહોંચેલ સ્ટીમર ‘એસ. એસ. અમરા’ની કેપ્ટનમાંથી રૂ. ૨૫,૦૦૦ ની કિંમતનું ૨૪૦ તોલા સોનું કપળે ક્યું ખાદ કરદમ અધિકારીઓએ આ સ્ટીમરના ચાલકીક શીટરની અટકાવત કરી હતી. અધિકારીઓએ ધરાની અખાત માટે જતી ઉતાડોની સ્ટીમર ‘અમરા’માંથી રૂ. ૬૫૦૦૦નું ૨૫ પાઉન્ડ અરીણુ પણ કપળે ક્યું હતું. ઉતાડોના ખાવાના કરડિયાની અંદરથી આ જેરકાપદે માલ મળી આવ્યો હતો.

માલપુરમાં તેલની શક્યતા !

ખંભાત જીલ્લાની ઉભી સામરપટી ની લાઇનમાં લગભગ પંદર-વીસ માઈલના અંતરે ખંભાતના અખાતને સમાતર જંજુસર તાલુકાના દેવલા માલપુર વિસ્તારમાં તેલ મળવાની શક્યતા જણાવાની હકીકત બહાર આવી છે. નેચરલ ગેસ કમીશનની પ્રાથમિક રીલિંગ કરતી પાર્ટીએ જંજુસર તાલુકામાં હમણાં કામ ચરૂ ક્યું છે અને તે પાર્ટી આ વિસ્તારમાં પણ રીલિંગ કરી તપાસ કરનાર છે તેમ અખર મળે છે.

વિવિધ વર્તમાન

અમેરીકામાં ટાગોર જ્યાંતિ

વોશીંગ્ટન, તા. ૧૩ : ઉપ-પ્રમુખ શ્રી નિકસને રવીન્દ્રનાથ ટાગોરને કેવળ સાહિત્યના ક્ષેત્રના જ અગ્રણી નહિ પણ વ્યક્તિગત મૈત્રી અને શુભેચ્છા વધારનાર એક ‘આગેવાન રાજકુત’ તરીકે વર્ણવ્યા છે. ટાગોરની ૯૮મી જન્મતીની ઉજવણીના પ્રસંગે ઉપ-પ્રમુખનું આ નિવેદન પ્રમટ થયું છે. ભારત ખાતેના ભૂતપૂર્વ અમેરિકન એલચીએ ચેરટર બોલ્ડસ, જોહન સર્મન કુપર, કવિએ રોબર્ટ ફ્રેસ્ટ અને કાર્લ સેન્ડબર્ગ તથા પોએટ્રી સોસાયટી એક અમેરિકાનાં નિવેદનો આ પ્રસંગે વાંચવામાં આવ્યાં હતાં.

ભારતીય એલચી ખાતામાં આ ઉત્સવ મોજાવો હતો. એલચી યામલાએ ટાગોરને ‘કવિ, ફિલસૂફ, વિચારક અને મુક્તસી’ તરીકે વર્ણવ્યા હતા. એમણે કહ્યું હતું કે ટાગોર માત્ર ભારતના જ નહિ, સમગ્ર વિશ્વના હતા. ટાગોરે ડુનીયાની ખૌદિક અને આધ્યાત્મિક શક્તિ વિરત્ત બનાવી છે, ચેરટર બોલ્ડસે જણાવ્યું હતું કે માત્ર મારા જ નહિ, મારા આખા કુટુંબના જીવન ઉપર ટાગોરની અસર છે. મારી પુત્રી સિનિયાએ એક વર્ષ સુધી ટાગોરની યુનીવર્સીટી શાંતિનીકેતનમાં અભ્યાસ કર્યો છે. એથી એનું જીવન ધણું સમૃદ્ધ થયું છે.

કવિ રોબર્ટ ફ્રેસ્ટે જણાવ્યું હતું : “સહુભાગ્યે ટાગોરની કવિતા રાષ્ટ્રીય સીમાડા ઓળંગીને એમના પોતાના જ અંગ્રેજીમાં આપણી પાસે આવી શકી છે. એ કવિ જેટલા એમના દેશના હતા, એટલા જ આપણા પણ હતા. તેઓ મારા મિત્ર હતા, અને એમના જન્મતી ઉત્સવમાં ભાગ લેતા હું મર્વ અનુભવું છું.”

કાર્લ સેન્ડબર્ગે જણાવ્યું હતું : “રવીન્દ્રનાથ ટાગોર અમેરીકાની મુલાકાતે આવ્યા અને આપણે એમને બેઠ-સાંભળી શક્યા એ બનાવને ધણું સમમ વીતી ગયો છે. આજે તો

આપણે જેમની કવિતાનો લય સાંભળવો જોઈએ અને કવિને સંભારવા જોઈએ."

અણુપ્રયોગોનું પરિણામ

વૈશ્વોદન, તા, ૧૦ : (રાષ્ટ્ર) અમેરીકા કેમ્પેસની કિરણોત્સર્ગી પેટા સમીતીને જણાવવામાં આવ્યું હતું કે આભાર સુધીમાં ક્ષિતન, અમેરીકા અને રશીયાએ અણુ-પ્રયોગો કર્યા હતાં, તેને પરિણામે નવકરોડ ટન કિલોગ્રામ

રબકલોની વધો થઈ છે. અણુશક્તિ પંચે આ પ્રકારની જાહેરાત પ્રથમ વખત કરી હતી. પંચે જાહેર કહ્યું હતું કે ક્ષિતન અને અમેરીકાના પ્રયોગો ને કારણે ૬૫૦ લાખ ટન અને સોવિયેટ સંઘના પ્રયોગોથી ૨૫૦ ટન રબકલો પડી હતી. તેમાં એમ પણ જણાવવામાં આવ્યું છે કે ક્ષિતિય ગોળાઈ કરતાં ઉચ્ચ ગોળાઈમાં વધુ રબકલો પડી છે.

ફ્રીનીકસ સંસ્થાના સમાચારો

આ માસમાં ફ્રીનીકસ સંસ્થામાં આલતી કરતુરખા આંધી અર્બનમન્ટ એક ઇન્ડિયન સ્ટુલના બાળકોના માટે ના વાચનાલખનું ઉદ્દાટન ડો. જોર શેદ જનવાલા. (મીસીસ ફરતમ જલ બાઇ) ને હસ્તે કરવામાં આવ્યું હતું.

તા. ૨૪-૫-૫૯ના શાળાનો રપોટર્સ ધણી મારી રીતે મોટી હાજરીમાં ઉજવાયો હતો. જીતનારાને ઇનામો શાળાના પ્રિન્સીપલ મી. પેરમલના પત્નીને હસ્તે અપાયા હતા.

મોટી જાણસ, જો'બર્ગ પા. ૪. એમ. મોટાલા, ડરખન થી. ડોટેલાલ ૨. સોડા, ટ્રાસવાલ ૧ બાણા જીન્ડ સન્સ, રોટ્ એલીઝાબેથ પા. ૧ ડી. કે. પટેલ, હેમ-સકરાલ ૧ જી. સી. કેપીટન, ડરખન થી.

બુકકીર્મી, ઇનકમ ટેક્સ લાઇસેન્સીંગ, રેવન્યુ કલેપરન્સ ઇનસ્પેક્ટરનાં માટે મળો :

આર. વીકલ

૧૨ બાર્કલી આર્કેડ, ૩૮ માર્કેટ કોરનર ડાવગોનલ અને માર્કેટ જોહાનીસબર્ગ, ફોન ૩૩-૧૬૫૪.

સ મા ચાર સંગ્રહ

—સંપૂર્ણમાં ૨૦૬૬૯ બાળકો જન્મર લાપક હોવા છતાં શાળામાં નથી જતાં. આમાંના મોટા ભાગના શી અને પુસ્તકોને માટેના નાણાને અભાવે નથી જતા અને કેટલાક કાંઈક ઓટી માન્યતાઓથી ઘરમાં રહે છે.

—કલાક લાગ્યાં હુંક સુલતમાં દીલ્હી જરી અને દીબેટ અંગે વાટાઘાટો કરશે.

—બંગાલની એક સ્ત્રી ડોક્ટર વિમાની ફોર્સમાં જોડાવવા માટે પેરેસુટથી ફાજો અને બીજી ડોક્ટરી મદદો પહોચાડવાની તાલીમ લખને લાખસ થવા માટે જોડાયા છે. ડો. ગીતા મંદા પ્રથમ ભારતીય નારી છે કે જે આવા કાર્યમાં પ્રવેશે છે.

—મોઝાસા આફ્રીકન ડેમેક્રેટીક યુનીયન માફે કેનીયાના ગવર્નર સર ઇબલીન એરીમ તથા કોલોનીયલ સેક્રેટરી મી. લેનોર્સ યોઈઈને પત્ર લખી અરજ કરી છે કે જેમો કન્યાટને તુર્ત જ જોડવા બાબતમાં હવે વીચાર કરવો.

—રશીયાએ હવે આફ્રીકા માટે વધુમાં ઇંગ્લીશ અને ફ્રેન્ચ ભાષામાં પણ જોડકાર્ટ કરવાનું નક્કી કર્યું છે.

—કેનીયાની ધારાસભાની બજેટ બેઠક માં આવતા વર્ષ માટે પોલીસ ખાતા

માટે ૩૭,૪૨,૭૦૮ પાઉંડ ખર્ચની દરખાસ્ત કોઇ પણ જાતના સુધારો સીવાય મંજુર કરવામાં આવી છે.

—ટાંમનીકામાં સોંદ અને રાઇનેનો શિકાર ઘણો થવાથી જે ઝોલાદોનો નાશ થવાનો ભય હવે ઉભો થયો છે. રાઇનેનો શિંગડાં ઘણા કીમતી હોય છે. આથી સરકારે એક કાયદા દ્વારા ત્રણ વર્ષ લગી સોંદ અને રાઇનેનો શિકાર ન કરવા જણાવ્યું છે.

—વડા પ્રધાન શ્રી નહેરુએ કેમ્પેસ મહાસમિતિમાં પ્રતિનિધિઓની સાથે આજલી હરોળમાં બેઠક લીધી હતી. તેઓ કેમ્પેસ કારોબારીના હવે સભ્ય ન હોવાથી મંચ પર બેઠા નહોતા, એમ મનાય છે. શ્રીમતી ઇન્દિરા આંધીએ વક્તા તરીકે "જવાહરલાલ નહેરુ"નું નામ બોલતાં વડા પ્રધાન મંચ પર બાપણ પૂરતા જ ગયા હતા.

—શ્રી નહેરુએ જેમની પત્રકાર પરિષદ માં જેમની પોતાની તથા જનાપ્ય એયુઅપાન વચ્ચેની શિપર મંત્રણાથી કાયદો થશે એવા શ્રી ચેરટર બોલસનાં મંતવ્ય સાથે મતબેદ દર્શાવ્યો હતો અને જણાવ્યું હતું કે અત્યારે એનાથી કાંઈ ઝાઝું વળે એમ હું માનતો નથી. પાકીસ્તાને કોઇ વિધિસરતું સૂચન પણ કર્યું નથી. વળી તુરેઆમના બળબળરી પૂર્વકના કચળ અંગેના ભારતના વિરોધનો પણ હજી એવો જવાબ નથી આપ્યો.

—હિમાલય પર પર્વતારોહણ કરનારી એક ટુકડીને ૧૬૦૦૦ની ઉચ્ચાઇ પર કુતરાનો બસવાનો અવાજ અને કુતરા ના પમજા દેખાયા હતાં. જે કે આવા અરકમાં કુતરો વર કે શીયાળ નજ હોઇ શકે. છતાં એવુંજ કાંઈ જનનવર હોવાની શક્યતા જણાય છે એવા રોપટરના સમાચાર છે.

—મધ્યામાં ૩૦ રૂપીયાને પચારે કામ ચર કરનાર એક ભારતીયે ૭૫ લાખ રૂપીયાની રખર એરટેટની ખરીદીની પહેલ કરી છે. રખર એરટેટ ધરાવ નાર આ પ્રથમ ભારતીય હશે.

ફ્રીનીકસ સેટલમેન્ટ મજુર ચાલ સમાર ફંડ
મયા અંકનો સરવાળો. પા. ૪-૪-૦

માસ્ટર બ્રધર્સ (પ્રા.) લીમીટેડ

નવ જાતનાં નાયલન, રેશમી તેમજ સુતરાલ કાપડ, ઓગો બાળકો પુરો માટે ભિતમ જાતના લુલન જર્સી, પુલોવર, કારડીગન્સ અને બચ્ચા માટે—બુટીક, બીબ્સ, બ્લેન્ડેટ્સ, શોલ્સ; નેપશીન્સ વિગેરે.
ફરેક જાતનાં માલ માટે તપાસ કરવા બહામજી.
૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.
ફોન : ૮૩૫-૬૭૮૬ — બોક્સ ૧૫૪૯.

શુભ પ્રસંગો માટે ભેટ !

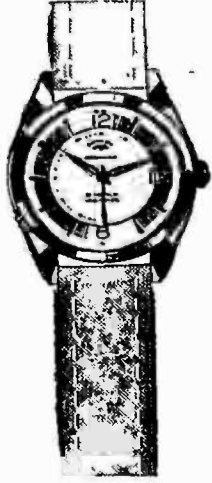
શ્રીઓ અને પુરૂષો માટે

ઘડિયાળ !

૧૭, ૨૧ અને ૨૫ જ્યુલનાં ઓટોમેટીક કેલેન્ડર.

- * રોમર
- * રોટરી
- * લે'કો
- * રૂસર

વિગેરે દરેક જાતનાં ઘડિયાળ.

ઉપરાંત પુરૂષોનાં શર્ટ સુટ, પાયજમા વિ. તેમજ બાળકોનાં કપડાં.

હોલસેલ ભાવે મળશે

બોક્સ ૫૬૮૮, ફોન : ૮૩૫-૨૬૦૧

વલ્લભભાઈ બી. પટેલની કું.

૪૪, મારકેટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.

ઇતિહાસમાં એમ. એ.
લેડી સ્મીથના શ્રી. ડી.જી.લાલ પચાઇ જેઓ ઇતિહાસમાં એમ. એ.ની ડીગ્રી ધરાવનારા પ્રથમ હોઈ છે. આ ડીગ્રી એમને પ્રોફેસરીમાં ૧-૫-૫૯ના એનાયત થઇ હતી.
શ્રી. પચાઇએ 'ઇન્ડિયન ઓપી-નીયન'ના ૧૯૦૩થી તે ૧૯૧૪ સુધીનો ઇતિહાસ લખી સાહિત્ય આક્રિકાના હોદ્દાઓના ઇતિહાસ પર જલસ પાડ્યો હતો. આ નિબંધ લખતા તેઓ ૧૫ એક દીવસ શીનીકસ આવી વરવા હતાં એમની સફળતાં માટે અમારા એમને અભિનંદન.

આણુ-બોંબની અસરો

૧૯૪૫માં જાપાનમાં નાંખાયેલા અણુ-બોંબની અસર તો ૧૯૫૮માં નીપજેલાં વધુ ૫૮ મરજોના અહેવાલ રોષ્ટર આપે છે. હજુ બીજાં દબારો માણસો એવાં છે, જે કોઈ પણ ક્ષણે એજ કારણે મરવાનાં છે, એ નિશ્ચિત છે. એવા લોકોને સામાન્ય રીતે અસ્પૃશ્ય તરીકે અલગ-હીણી જીવન જીવવા પડે છે તેમને કોઈ નોકરી આપતું નથી કે તેમની સાથે કોઈ લગ્ન કરતું નથી.

એવા લોકો ફરી સામાન્ય જીવન માળી શકે, એવા સંભવ બદ્ધ એક છે. કોઈ પણ ક્ષણે તેઓના લોકોમાં ઘોળા ક્ષણે એકા યત્રાનું શરૂ થઈ જાય, અને તેમને વારંવાર બીજાનું લોકો આપીને જ જીવતા રાખી શકાય.

છેક છેલ્લી મહત્તરી પ્રમાણે, ૭૮, ૧૫૦ માણસો હિરાશિમામાં તા ૬ જાન્યુઆરી, ૧૯૪૫નાં રોજ નાંખવામાં આવેલા પ્રથમ અણુ બોંબ વખતે માર્યા ગયા હતાં. પરંતુ બીજાં ૩૬,૪૨૫ અંબીર રીતે હાવલ થયા હતાં. યુમ યથેલાંતી સંખ્યા ૧૩,૯૮૩ હતી.

નાત્રાસાદામાં બીજા બોંબ દમી જાન્યુઆરી ૧૯૪૫ના એજ નાખવામાં આવ્યો. તે વખતે ૭૩,૮૮૪ માણસો

માર્યા ગયા અને ૭૬,૭૬૬ માણસો હાવલ થયાં. યુમ યથેલાંતી સંખ્યા અણી શકાય નથી. પણ તે ૮૦૦૦ થી એકા નથી એમ જણાય છે.

કુલ ૨૦૬,૦૭૦ લોકોને એ અણુ-બોંબની અસરોથી યત્રા રોગો માટે જીવવા કરવામાં આવ્યા છે. એ અસરોમાં મુખ્ય અસર તો લોકોમાંથી ઘોળા ક્ષણે એકદમ એકા યત્ર જવાની છે; અને ખરાબમાં ખરાબ અસર, દાંડેલી જમાએ ખરાબ જાળાંવાળી મઠો યત્ર જવાની છે. જાપાનની સરકારે જાહેર કર્યાં મુજબ, ૬૫૭૨ માણસો દવાખાનાંમાં ચાલુ સારવાર હેઠળ છે; તેઓ બાગ્યે જતમાં સામાન્ય જીવન જીવી શકે.

આ વર્ષના જીવનની શરૂઆત સુધી ૪૫,૮૩૫ માણસો દવા ખાનામાં બહાર થી આ જાતની સારવાર માટે નિયમિત આવતા હતાં.

જે માતાઓ આ અણુ બોંબના દુમલાઓમાંથી જીવતા રહી હતી, તેઓને જે બાળકો માપ છે, તેઓ દશમાંથી સાત જેટલાં તો માનસિક રીતે ખોડીલાં અપુર્ણ હોય છે. તેમનાં માયાનું જ અસાધારણ નાનું હોય છે

અને કિશોર અવસ્થાએ પહોંચતા પહેલાં તેમાંનાં ઘણાં મરી જાય છે.

આ દુમલાની અસર તો આવીને જીવતાં રહેલાં પણ અસર પામેલાં જે યુવાન-યુવતીઓએ લગ્ન કર્યાં છે, તેઓમાંનાં કોઈને સંતાન થયું નથી.

આંકડામાં કશું નવું નથી; ઘણી વાર લોકોને એકે તે વાગોળાઈ ગયેલા છે. પણ હજુ અણુ-બોંબના અખતરાઓથી વાતાવરણને એ જ રીતે દુષિત કરવાનું ચાલુ રાખી, અનેક બાવી મનુષ્યોને અને બાળકોને એ જાતના જોખમમાં નાખવાનું ચાલુ રાખવામાં આવે છે, તે પાછળ રહેલી જેજવાબદારી નજર સમક્ષ લાગ્યા કરવા માટે, આ આંકડા હજુ પણ વારંવાર સૌ સમક્ષ મુકતા રહેવું જોઈએ.

[‘મનસ’ ૩ (ડિસે), ૧૯૫૮, યુનાઇટેડ રેટરસ]

વિનિત લોકેણી કોશ

(ગુજરાતી ડુ ગુજરાતી ડીકશનરી.) ગુજરાત વિદ્યાપીઠનો - કીંમત ૧૮/૯ મળવાનું ઠેકાણું : આ જોશીસ

‘Indian Opinion’ P. Bag, Durban, Natal.

અર્થાપન

રખડુને જવાબ

અધિપતિ ‘ઇન્ડિયન ઓપિનિયન’

તા. ૧૫-૫-૫૯ નાં ઓપિનિયનમાં રખડુનાં ઉપનામથી જે લેખ પ્રગટ થયો છે અને એવા સમાજ સુધારક જેવા લેખો પ્રસંગોપાત ઓપિનિયન માં પ્રસિદ્ધ થાય એ ઇચ્છવા યોગ્ય છે. પરંતુ ઓપિનિયનનાં ભાવિક વાંચક વર્ગ વિચાર ગુન્ય નથી. સને ૧૯૦૩માં મહાત્મા ગાંધીજીને હસ્થે રધાપન થયેલ ત્યારથી આજ સુધી એમનાં સિદ્ધાંતને આપણે અનુસરવા માનતા હોઈએ તો ૫૬૬ પાછળ ઉભા રહી (એટલે જીવનામથી) લેખો લખી પ્રસિદ્ધ કરાવવાનો કાંઈ અર્થ જ નથી.

બહારનો આડંબર ન બતાવતાં આપણે જેવા હોઈએ તેવું સ્વરૂપ બતાવવામાં આણસ માત્રનું પ્રજ્વલ છે. એજ મહાત્મા ગાંધીજીનો પ્રિય સિદ્ધાંત. સને ૧૯૩૨માં મહાત્માજી ઇંગ્લેંડ ગયા હતા તે વેળાનો એમનો પોશાક જોઈ લેવા રખડુને અમારી નમં વિનંતિ છે.

ડાહ્યાલાલ કે. પટેલ,
પો. બો. ૧૬,
દામન્ય કુરાલ.

પુરા ખબર !

તમારા ખર્ચેલા પૈસાનું પુરૂવવતર મેળવો. દેશમાંથી આવો કે દરિયાપારથી, ફરવા માટે આવો કે બીજાને સ અર્થે, પણ દરબાન આવવાનું બને તો ઉમંગ ભેર ચાલ્યા આવો.

પણ ક્યાં ?

નામ અને શરનામું તમારી ડાયરીમાં લખી રાખો.

માઉન્ટ એવરેસ્ટ વેજીટેરીયન લોન્જ

૧૨૬-૧૨૮ પ્રીન્સ એડવર્ડ સ્ટ્રીટ, — ડરબન. — ફોન : ૬૭૫૭૭.

કારણ

આ એક એવું સ્થળ છે કે જ્યાં સ્વચ્છતા, સુવહતા, સુવ્યવસ્થા અને આરામતા દર્શાવ થાય છે અને જ્યાંથી સ્ટેશન બહાર, બંદર નજીક પડે છે જેથી સમયનો ખચાવ અને હરવા ફરવામાં મોજ આવે છે

- (૧) બહાર ગામ કે પરદેશથી આવનાર પેસેન્જરો માટે અગાઉથી ખબર આપશે તો રહેવા સુવા માટે રીઝર્વેશન થઈ શકશે.
- (૨) બોજનના પ્રબંધપર ભતિ દેખરેખ રખાય છે.
- (૩) લગ્ન અને તહેવારો માટે દરેક જાતની સ્વાદિષ્ટ, સાત્વીક મીઠાઇ શુદ્ધ ધીમાંજ બનાવીએ છીએ.
- (૪) બહાર ગામના એકરોશર પુરતું ધ્યાન આપવામાં આવે છે. એક વખત જોડર આપી ખાત્રી કરવા લલામણ છે.

ચા. બો. ૫૪૭૦ — ટેલીફોન ૩૩-૫૭૨૦
 ટેલીગ્રાફ એડરેસ : "ભગતકો"

ભગત બ્રધર્સ (પ્રો) લી.

૧૪ કોર્ટ સ્ટ્રીટ,
 બે બાનીસબર્ગ.

હોલસેલ અને રીટેઈલ મર્ચાન્ડ અને ઇમ્પોર્ટર્સ
 ખાસ કરીને હમારે ત્યાં ઇન્ડિયન અને ઈંગ્લીશ ક્લોથરી,
 રેશી માથામાં નાંખવાના ભાત ભાતના તેલો-અક્ષરો,
 સ્ટેનલેસ સ્ટીલ, પીત્તળના અને એલ્યુમીનમના
 વાસણો-કાચ અને પ્લાસ્ટીકના બ્લેન્ડીંગો-
 ફેશનબોર્ડ અને સ્ટાઇલર તથા બીજા
 અનેક રેશી ચીજો કીફાયત
 ભાવથી મળશે.

માથે બાંધવાની રીળન અને વેણીઓ

મખમલ, સાટીન, ટાફેટા સીલ્કની, રીળન અનેક રંગ, ડીઝાઇન
 અને સાઈઝમાં મળશે, લગ્ન મંડપ અને ગોલ્ડ શાજીઆરવા માટે
 જરૂરયાબંધ રીળનો મળી શકશે.

બચ્ચાં માટે મખમલ, અને રેસમ તથા ફેલ્ડની ટોપીઓ કીફાયત
 ભાવે ખનાવી આપવામાં આવશે.

અંગોઠે બાંધવા મખમલ, રેસમ, કોલ્ડન વિગેરેનાં કુલોની રંગ
 રંગની વેણીઓ અને અનેક પ્રકારના ક્રોચર્સ મળશે.

ટેબલ પર ચુકવા માટે પ્લાસ્ટીકના છુંદર કુલો મળશે.

ટેકાણું : માખરો હેટ્સ (પ્રો.) લી.
 લેડીઝ એન્ડ ચીલ્ડ્રન્સ હેટ મેન્યુફેક્ચરર,
 ફોન : ૮૩૫-૭૬૯૧ પહેલે માળે, બોક્સ પરપાઠ.
 માર્કેટ મેન્સન્સ — ૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, — બોહાનીસબર્ગ.

હમણાજ આવેલ શીપમેન્ટ

ફરેક જાતની અગરબત્તીઓ જેવી કે "ત્રણ રોઝ" ગેટવે બોક્સ
 ઇન્ડીઆ, અસોહાદરખાર, મુમ્બી રાણી, ચામેલી, લતા મંગેશકર,
 વાંસંતી, કમ્બુ દરખાર વિગેરે. અમારા પ્રાઇવેલીસ્ટ માટે લખો. (અમે
 ફક્ત હોલની ખનાવટનીજ અગરબત્તીઓ રાખીએ છીએ.)

લીલુ આફુ ૬ પેની રતલ		માલ ખરોખર પેક કેરી
લીલી હળદળ શી. ૧-૦		આવીશું.
આંખા હળદર શી. ૧-૦		ગોલ્ડર સાથે પસા ગોલ્ડવા
ગોટી કળી વાણુ લસણુ ૧/૩ રતલ		વિનંતી છે.

અમે નીચેની વસ્તુઓ ડાઇરેક્ટ ઇમ્પોર્ટ કરીએ છીએ.
 માલ સારો અને કીફાયત ભાવે મળશે. અમારા પ્રાઇસ લીસ્ટ
 માટે લખો :

શોલા ચણા, બદામ, એલચી, પોવા, મમરા, સેન્ટો સોપારી, કાચી સોપારી,
 શોલી સોપારી, ગોળ, આંબલી, કાચો, હાંમ, મસુર, દરેક જાતની દાળો,
 ચણનો આટો, અડદનો આટો, પાણીવાળા નાળીએર, વરીમારી, છર, લખીંચ,
 મેથી, રામ, અજોનો, સુવા, હાંમેજ, લાણા, લાણા દાળ, આખા મરચાં,
 નારીયેળનો છુકો, રાજમરો, ખસખસ, હળદળ, વિગેરે.

K. HARIBHAI & SONS

(PTY)-LTD.

Direct Importers : Wholesale & Retail Merchants.
 81 Victoria Street, — P.O. Box 2156 — E
 Telegraphic Add. "BHAISONS"

શ્રીમતી તહેમી સોરાબજી રસ્તમજી

જણાવતા આનંદ થાય છે કે તેઓ

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલ લાઈફ એસોસીએશન ઓફ ઓસ્ટ્રેલેશીયા લીમીટેડ

સ્થાપના ૧૮૬૬ વિક્ટોરીયા, ઓસ્ટ્રેલિયા

— ના —

પ્રતિનીધી નિમાયા છે

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલનો જાહેરાતો વિશે એ ખરી બાંધકારી છે.

વધુ વિગત માટે લખો ત્રા મળો :

૧૦૬ મેન્સરીલ્ડ રોડ, — ડરબન.

બોક્સ ૪૭૬,
 ટેલીગ્રામ—કેબલ "સોરાબજી"

ટેલીફોન : ૪૭૮૮૮
 ૪૭૪૫૩